

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones super epistolas dominicales

Herolt, Johannes

[Ulm], um 1478-80

[Sermones XI (in septuagesima) - XX]

[urn:nbn:de:bsz:31-311743](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311743)

qui grates nō agunt de perceptis merentur p̄uari iam habitis
Aug⁹. Qui dedit gratias et illi iam ingratus et nō sunt digni
de accipiendis qui fuerunt de acceptis ingrati. Sciendum q̄ dei
beneficia multiplicata sunt et quasi infinita et cū hoc quotidiana.
Beñ. Dignū est semper gratias agere: quia deus nunq̄ cessat
beneficere Aug⁹. Tanta bona fecit deus q̄ si mille mortes susti-
neres pro minimo suo bono non posses ei satisfacere. ergo qui
libet diligenter aduertere debet beneficia dei et non eis abuti: s̄
deo gratias referre Aug⁹ de a. dei. Quisquis beneficia dei non
videt cecus est. nec laudat ingratus est. et laudando reluctatur
iniustus est. Circa iam dicta q̄ritur vtrum ingratitudo sit p̄tm
mortalis: respondetur s̄m sanctum Th. 2. 2. q. 107. Ingratus
dicitur dupliciter. Vno modo per solam omissionem sic q̄ non
recognoscit vias pro beneficio accepto et hoc nō est semp̄ p̄tm
mortalis. nam si ingratus pretermittat id ad qd non tenetur nō
peccat mortaliter sed venialiter. quia puenit ex negligentia vel
indispositione. potest tñ esse mortale ppter interiōrē contemptum
aut si subtrahit id qd ex necessitate debetur siue specialiter siue
in aliquo necessitatis gradu. Alio modo d̄r ingratus non soluz
quia pretermittit. sed q̄ contrarium agit et hoc etiaz s̄m additionē
eius a quo agitur q̄q̄ est mortale q̄q̄ veniale. Ultimo nota
exempluz de milite qui alteri militi indulgit occasione sui p̄ris
et cruciatus amplexabat eū in die pasceus. q̄re in p̄mptuario.

Dominica in septuagesima ad Eborin.

Patres nescitis q̄ hi qui in stadio currunt. omnes
quidem currunt: sed vn⁹ accipit brauiū. sic currite
vt comprehendatis. Omnis em̄ qui in agone contendit
ab omnibz se abstinet. et illi quidez vt corruptibile coronā
accipiunt. nos aut̄ incorruptam. Ego igitur sic curro non
quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans
sed castigo corpus meum et in seruitutem redigo: ne forte
cum aliis p̄dicauerim ipse reprobus efficiar. Nolo enim
vos ignorare fratres quomā patres nostri oēs sub nube
fuerunt: et omnes ante mare transierunt. et oēs in moyse
baptisati sunt in nube et in mari. et omnes eandem escam
spiritualem manducauerunt: et omnes eundem potum
spiritualem biberunt. Biberunt autem de spirituāli consc̄
quente eos petra. extra autem erat x̄ps.

Sermo yndictinus super epistolam

Sermo

Ic currite vt comprehendatis ꝛc. 1. **Chp. 9.** Johannes de
sando gemina dicit. In vita pñti multi sunt qui currite
et fidem recipiunt et xpiani existunt. pauci tñ sunt qui
palmā istius cursus recipiunt. Hoc est em̄ qđ hodie in euāgelio
legit̄ scz. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Ratio aut̄ quare
palmam istius cursus non recipiunt. quia deum vobis sequunt̄
& moribus fugiunt. Si ergo palmaz que quondā sic currentibz
dabat hñe cupimus: tunc id qđ corde credimus & ore p̄dicam⁹
opere ostendemus. hoc est qđ **Apl**us hic iubet facere dicens. Sic
currite vt comprehendatis. Vñ in pñti sermone tria sunt dicenda
Primo de cursu presentis vite. Secundo de castigatione corporis
Tercio exemplum. **Q**uantum ad primum s̄m **W**ilhelmum.
possumus distinguere tres species cursus s̄m scripturas. **P**rim⁹
cursus est ad mortem corporalē. hoc cursu currunt omnes hoīes
nobiles & ignobiles diuites & pauperes iuuenes & senes. **Q**uilibet
enim facit vnā dietam ad mortē. de hoc cursu dicit **Aug⁹**
Nihil aliud est tempus vite pñtis qđ cursus ad mortem. **E**x quo
patet qđ satis fatuū est sectari gaudium in hoc mundo cum pot⁹
fletus p̄tineat ad eos qui ad mortē tendunt qđ risus. ideo recte
dictum est a **Salomone**. **R**isum reputaui errorem. **I**tez fatuum
est ad locum aliquem pergere & nolle ad eum peruenire **Aug⁹**
Quanta cura quanto opere querunt hoīes vt diu uiuant. **I**psū
autem diu viuere quid est nisi currere ad finem mundi. **S**tudia
tua contraria sunt. ambulare vis & peruenire non vis. **S**ciendū
qđ exemplum cursus nostri inuenimus in sole **Eccl. 1.** **D**icitur so
& occidit & ad locum suū reuertitur. qđ cito sol est ortus tam cito
tendit ad occasum: & qñ creditur occidisse occulte redit ad locū
vnde p̄cessit. Sic homo qđ cito natus est incipit currere ad mortē
& cum mortuus creditur reuertit̄ ad auctores suum vt premium
vel penaz ab eo recipiat. **S**ecundus cursus est malorum hominū
qui sunt in peccatis mortalibz. & iste cursus nihil aliud est qđ festi
nare ad penam eternam. **N**unquid ad mortem eternam festinant
qui non solum de die malum operantur: sed etiam de nocte. nec
solum feriilibus diebus sed etiam festiuis. nam quilibet peccator
mortalis dietam vnā facit ad infernū **ps.** **A**ppropinquauit
vsq; ad portas mortis. de hoc cursu dicit **Bern.** **M**agis ardentē
desiderant seculares pernicioza qđ nos vtilia. alacrius currunt ad
penā qđ nos ad gloriā **W**ilhelmus. **O**mnes gentes sunt absq;
consilio & sine prudentia. **V**nam saperent & intelligerent & no
uissima prouiderent. **V**tinaz cogitarent & auerterent pedes suos

Ti

ad usam salutis. Tercius est cursus bonoꝝ hominũ qui sunt in gratia. isti quotidie faciunt vnã dietam ad regnũ celoꝝ **Beñ.** Qui amat ardentius currit velocius ⁊ peruenit citius. Vnde ad velocius currendum debent nos imitare tria. Primum enim est t̃pis breuitas. Breue est enim tempus quod restat homini: vel forte nullum **Job. 7.** Breues dies hois sunt, Tempus enim quo nos hic viuimus ⁊ eternitas vite future comparant̃ ad inuicem sicut vigilia precedens ad festum sequens. In vigilia enim solent homines feruenter laborare. In diebus autem festiuis quiescunt ⁊ vacant solaciis diuinis. Isto modo morali ter ista vita est vigilia in qua laboribus insudare debemus ad **Chp. 6.** In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros in laboribus in ieiuniis in vigiliis ⁊c. Sed in vita futura erit festum ⁊ solennitas ⁊ tunc vacabimus quieti ⁊ gaudio ⁊ letitie **Apo. 14.** Beati mortui qui in dño moriunt̃. Jam enim dicit sp̃s vt requiescant a laboribus suis. Secundum est multitudo ⁊ limitas personarum expectantium nos currentes et expectantium cursum nostrum: vnde **Beñ.** Expectant nos angeli vt eorum ruina restitueretur: sancti vero vt eorum gloria compleatur. Deus pater quasi filios ⁊ heredes quos sup̃ omnia bona constituet. Filii quasi fratres ⁊ coheredes vt fructum natiuitatis ⁊ precium sanguinis patri suo pro nobis offerat. Spiritus sanctus qui est caritas ⁊ benignitas in qua pater noster predestinauit nec dubium quin predestinationes suas velit implere. Quis felicitate letanter curreret aliquis ad aliquem locum p̃ntis seculi si sciret se expectari a beata virgine maria. Qualiter ergo currere debemus ad locum deliciarum ⁊ gaudiorum: vbi non solum maria sed x̃ps ⁊ omnes sancti nos expectant ⁊ parati sunt nos letanter ⁊ amicebiliter suscipere. Tercius est preciositas boni quod est corona eterna de qua dicit hic **Apl̃s.** Illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant nos autem vt incorruptam. Corona ista est illud bonum quod nec oculus vidit nec auris audiuit. ipsa est dulcedo illa quam miratur **David** propheta dicens. Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe. Pro singulis enim horis quibus homo in cursu isto in p̃nti laborauit fructur plus quam per centum milia annorum illis deliciis quibus fruatur deus: cum tamen modicum esset in presenti tempore centum annis laborare pro fruitione vnus hore in futuro. vnde **Ps.** Quasi mille anni quasi hesternus dies ⁊c. **Jerom̃** in epistola. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet quo gloria eternitatis acquirat̃ **Cris.** de repatione lapsi. Si quotidie oporteret nos tormeta ferre: ⁊ si ipm gehenne igne non paruo

Sermo

tempore tolerare: eo ut xpm videre possem9 in gloria venientē
et sanctorum eius numero sociari. non erit indignum pati omne
quod xriste est mō vt tanti boni tantēq; glorie p̄cipēs haberemur

Quantum ad secundam partē istius sermonis dicit Paulus
apostolus. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo. vnde
exemplo apostoli debem9 etiam castigare corpora nostra per ab-
sinentiā et sobrietatez. et ad hanc induimur per p̄p̄iam naturā
Nam inter omnia animalia que sunt magni corporis minimuz
os habet homo et dentium breuitatem: et q; os hominis non est
pronū ad terrā. Item natura pueri docet qui non sibi necessitatē
sumit cum adhuc non habeat rationē et hoc natura docet puez
vnde Aristoteles. Natura in modicis et paucis contentat. Secūdo
exemplo xpi et sanctorum: nam xpus ab ingressu huius mundi
abstinentiam tenuit. Natus autem est in hyeme media nocte et
positus in presepio pannis inuolutus iacuit super fenuz. in vita
nunq; calceos nec linū portauit sed tunicam inconsutilez: nunq;
carnem nisi agnum paschalem comedit: vnde Bern. Xps qui
non fallit neq; fallitur elegit qd carni molestius est. Illud ei go
vtilius illud etiam magis eligendum est. et quisquis aliud docet
vel suadet ab eo tanq; a seductore cauendum est. Item exemplo
iohānis baptiste qui locustas et mel siluestre in heremo comedit
vinum et licet non bibit et vestes de pilis camelorum portauit
Item nicolaus quarta et sexta feria semel iugebat vbera. Item la-
zarus quez xps a morte suscitauit postmodū corpus suū afflixit
panem ordeaceū comedit et continuo vsq; ad vesperam ieiunauit
aquam bibit et nunq; vinū nisi ter in anno scz in natiuitate xpi
in festo pasche et penthecostes. vestis eius alicūm subtus tunicaz
lectus eius cineres et desuper alicūm et lapidem pro cussino nec
calceos in pedibus et quotidie gemēs et flens Cris. dicit q; lazarus
post resurrectionē nunq; risit. Sicut legitur de sancto germano
episcopo qui per triginta annos afflixit corpus suū nō parēz
frumenti comedit sed ordeaceū et legumen: nec oleuz sed sepius
ieiunauit a quinta feria vsq; ad dñicam absq; cibo alicūm semp̄
portauit. Item sanctus bartholomeus flexit centies in die genua
et centies in nocte. Item sanctus iacobus minor contraxit duriciē
et callum in gubus ad modum equi et sic de aliis bonis viris.
Insuper femine in austeritate magna vixerunt. nam legitur de
sancta martha hospita xpi que septem annis ante exitū vite sue
non carnes nec oua nec calcum nec pisces nec quod coctum erat
comedit. de herbis pomis et radicibus comedit: et vix eslat et

hyeme solam tunicam ⁊ eliciū subtus ad carnes ⁊ stratum de
 ramis arborum cum elicio insuper et lapidem pro cussimo habe
 bat, Item de sancta cealia que habuit vestem de auro textam sed
 subtus eliciū ad carnem. Item legitur q̄ quedam v̄rgo in
 quadam spelunca serauit deo triginta sex annis: et comedit de
 herbis ꝛc. Item legitur q̄ quedā mulier deuota portauit lorica
 ad carnem ꝛc. hi omnes carnes suam crucifixerunt ⁊ crucem suā
 post x̄pm portauerunt Lu. 9. Qui vult venire post me abneget
 semetipsum ⁊ tollat crucem suā ⁊ sequat me. Postremo sciendū
 q̄ abstinētia ⁊ castigatio coꝝporis valet ad tria. Primo ad sa
 nitate[m] coꝝporis ⁊ anime Eccl. 37. Sanitas coꝝporis ⁊ anime ē
 sobrius abusus ⁊ potus. vnde etiam Ihero⁹ in quadam epistola.
 Mater sanitatis est abstinētia: ⁊ mater egritudinis voluptas.
 vnde etiam Aristoteles de regimine principū, Abstinerē a comesti
 onibus nimis ⁊ superfluitate est summa medicina. Homo sobri⁹
 ⁊ abstinens delectabiliter viuic dormiendo vigilando laborando
 orando bene dispositus est ad omnia coꝝporaliter ⁊ spiritaliter
 et tam in coꝝpore q̄ in mente Eccl. 31. Exultatio aie et coꝝporis
 vnum moderate potatus Cris. in li. de militia xp̄iana. Nihil sic
 ad salute[m] nihil sic ad seipsum sensuum acumen operatur: nihil
 sic egritudine[m] fugat sicut moderata dicta. Voluptas carnis ge
 nerat infirmitates q̄ diuites vt plurimū sunt debiles ⁊ infirmi
 ⁊ hoc ex se cuꝝ orum varietate causatur. vnde Seneca in epistola
 Multos n̄ oculos multa fecerunt ferula. hoc patet manifeste: q̄a
 vt frequente: tales sunt impotentes contra di ydropici paralytici
 in coꝝpore. insuper immoderantia ol̄ fuscet intellectum Ihero⁹.
 Nihil adeo obruit intellectu sicut potatio ⁊ comestio nimia. Itē
 castigatio carnis valet ad sanitate[m] anime. quia ignē libidinis
 extinguit. virtutes nutrit. ascensionem spirituale[m] induat. vnde
 Hugo de sancto victore. Gaudeat qui potest p̄e viuere. Parca
 enim vita occidit vicia: libidinem extinguit. virtutes nutrit.
 animum roborat. mentes ad celestia eleuat. ⁊ q̄n quis subtrahit
 coꝝporales consolationes: tunc meretur a deo sp̄uales que sunt
 dulcissime. vnde Basili⁹. Odulcedo melliflua. dulcedo miranda
 q̄ dulas es in meditatione. sed dulcior in oratione. dulcissima in
 beatitudine. ⁊ illa dulcedo facit homini omnia leuia Aug⁹ in li.
 confessio, Qui semel inebriatus est spiritu sancto ad omnia bona
 hylarescit. si dolet non sentit. si deridetur nō aduertit. Secundo
 vitam plonget Eccl. 37. Qui abstinens est adiiciet vitam. Hoc
 patet in veteri testamento: quia antiqui patres diu vixerunt. q̄a

Sermo

abstinenter et sobrie vixerunt et simplices cibum sumpserunt scilicet
adam seth etc. Sed dicitur qualem cibum sumpserunt et qualem
potum biberunt qui tamdiu vixerunt. Respondetur quod ab adā
usque ad diluuium non comederunt carnes vel pisces: sed olera
herbarum et fructus arborum nec biberunt vinum: sed post diluuium
debilitate sunt vires herbarum et arborum tunc licentiati
sunt a deo ut comederent carnes et pisces Gen. 9. dixit dominus ad
noe et ad filios suos. Terrorem vestrum et tremorem sit super animantia
terre et volucres caeli cum vniuersis que mouentur in aquis, Omnes
pisces maris traditi sunt in manus vestras et omne quod mouetur
in aquis erit vobis etc. nec vinum ante biberunt. hoc patet: quia
noe post diluuium plantauit vineas et inebriatus est. quia nesciebat
fortitudinem vini. Unde queritur utrum ebrietas sit mortale
peccatum. respondetur secundum sanctum Thomam, Immoderatus
usus vini potest intelligi tripliciter. Vno modo quod vtiens nescit
potum esse immoderatum vel inebriare potentem: et sic ebrietas
potest esse sine peccato sicut dicitur de noe. Secundo quando quis
perapit potum esse immoderatum: non tamen existimat posse
inebriari et sic potat cum peccato veniali. Tercio quando quis bene
aduertit potum esse immoderatum et inebriantem et tamen vult
potius ebrietate incurrere quam a potu abstinere et ille peccat mor-
taliter. Item patet de nouo testamento quod castigatio carnis pro-
longat vitam: nam sanctus iohannes apostolus vixit. 99. annis
Item sanctus anthimus erat viginti annorum antequam heremum
intrauit et in heremo fuit. 81. annis Aristoteli. Natura in modico
contentatur. Tercio valet ad eternam sanctitatem. unde Ps. Sa-
cra bo: cum apparuerit gloria tua Lu. 10. Esuriētes impleuit bonis
et in hac aena habemus ferula dulcia et preciosa: de his quere in
discipulo de tempore sermone. 13. Quantum ad terciā partē
nota exemplum quod narrat Policarpus de filia cuiusdam regis
nomine potentia que cum esset tota pulchra et generosa et agilis
pedibus. sciuit enim velociter currere: cum ipsa nollet sponsum
recipere nisi generosum et magnanimum fecit acclamare per diuer-
sas terre regiones quod qui cum ea currere vellet si ipsam ante signum
quod posuerat apprehenderet talis sponsus suus esset et heres regni
esse deberet. Cum autem multi hoc attemptarent ipsa astuta quoniam
quod sibi appropinquabat et apprehendere temptabat ante oculos
eius aurum argentum et lapides preciosos cadere permisit. Ipsi
autem avari ad illa bona se inclinauerunt ut tollerent et sic eorum
manus semper euasit et ab ipsis ante terminum illius signi fuit

non apprehensa. Tandem vnus iuuenis generosus & magnanimus
 venit et cogitabat apud se: si omnia bona patris sui ante eum
 proiceret se non velle inclinare vt tolleret quo minus eaz appre-
 henderet & possideret & sic currens ante signum eaz apprehendit
 Sic xps filius dei vnigenitus vult desponsare sibi ipsius hominis
 animam hinc illud dicit. 5. Sponsabo te mihi in fide. & proicit tali
 anime honores diuitias & delicias huius mundi. & quicunq; se non
 inclinat ad illa bona vt ea tollat. sed magis detemnit & currit vt
 ante signum. & terminum mortis sue deum apprehendat. ille est qui
 regnum patris possidebit & cum xpo eternam regnabit. exemplum
 de maria magdalena cui cum annuntiatum esset qd xps adesset.
 & eaz vocaret surrexit cito & venit ad eum. surrexit non vt aliqua
 rem temporalem tolleret. sed vt xpm suum dilectum apprehendere
 valeret. ergo dicit Apostolus. Sic currite vt comprehendatis.

Dominica in sexagesima ad Corin.

Patres. libenter sufferitis insipientes cum sitis ipsi
 sapientes. Sustinetis enim si quis vos in seruitute
 redigit. si quis deuorat. si quis accipit. si quis extor-
 titur. si quis in faciem vos cedit. Scdm ignobilitate dico
 quasi nos infirmi fuerimus in hac parte in qua quis audeat
 in insipientia dico audeo & ego. hebrei sunt & ego. israhelite
 sunt & ego. semine abrahe sunt & ego. ministri xpi sunt & ego.
 vt minus sapiens dicas plus ego. in laboribus plurimis
 in carceribus abundantius. in plagis supra modum. in mor-
 tibus frequenter. a iudeis quinquies quadragenas vna
 minus accepi. ter virgis cesum. semel lapidatus sum. ter
 naufragium feci. nocte ac die in profundum maris fui. in
 itineribus sepe. periculis fluminum. periculis latronum. periculis
 ex genere. periculis ex gentibus. periculis in ciuitate. periculis
 in solitudine. periculis in mari. periculis in fallis fratribus.
 in labore & erumna. in vigiliis multis. in fame siti. in ieiun-
 iis multis. in frigore & nuditate. preter illa que extrinsecus
 sunt. instatia mea quotidiana. sollicitudo omnium ecclesiarum
 Quis infirmatur & ego non infirmor. quis scandalizatur
 & ego non vroz. Si gloriari oportet que infirmitatis mee
 sunt gloriabor. Deus autem et pater dni nostri ihesu xpi
 scit qui est benedictus in secula qd non mentior. Damasci
 prepositus gentis arethe regis custodiebat ciuitate dama-
 scenorum vt me comprehenderet. & per fenestras in sporta

Sermo

demissus sum per murum: et sic effugi manus eius. Et si gloriari oportet non expedit quidem. veniam autem ad visiones et reuelationes domini. Scio hominem ipso ante. 14 siue in corpore nescio: siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi usque ad tertium celum. et scio huiusmodi hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit: quoniam raptus est in paradisum: et audiuit archana verba que non licet homini loqui. pro huiusmodi gloriabor. pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. nam et si voluero gloriari non ero insipiens. veritatem enim dicam. Parcam autem ne quis existimet me supra id quod videt in me: aut auoit aliquid ex me. Et ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphisat. propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me: et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter ergo gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus christi.

Sermo. xii. super epistola precedenti.

In laboribus et luctibus etc. 2. Corin. 11. Ad retrahendum hoies isto tempore carnis primum a vanitatibus carnis et a gaudiis huius mundi. tunc hodie in matutinis et per totam ebdomadam legitur et canitur de maxima plaga ab initio mundi scilicet quomodo deus propter peccata hominum submersit mundum tempore noe per diluuium et omnes homines totus mundi exceptis octo personis: et ab adam ad diluuium fuerunt 1224. anni. et cum noe esset. DC. annorum ingressus est archa cum filiis suis sem cham et iaphet vxor eius et vxores filiorum eius et de animalibus terre et volucris celi et ex omni quod mouetur super terram duo et duo ingressi sunt: masculus et femina sicut preceperat deus noe: et facta est pluuia super terram. 40. diebus et. 40. noctibus. Operiti sunt montes ex celsi super vniuerso globo sumpti sunt homines vniuersi et cuncta in quibus spiraculus vite erat mortua sunt. et mansit solus noe et qui cum eo in archa erant scilicet homines octo. et durauit hoc diluuium per annum: nam eodem die quo noe cum filiis eius ingressus est: anno reuoluto egressus est. et ideo apostolus hodierna die enumerat multas tribulationes quas sustinuit ut nos inducat ad penitentiam. Et primo enumerat illa mala que sustinuit in itineribus et in mari

siue in terra. Secundo enumerat illa mala q̄ sustinuit ex illatiōe
malozum persecutorum sicut incarcerationio flagellatio lapidatio.
Tercio enumerat pericula q̄ sustinuit in corpore sic labor erūna
fames sitis &c. ergo dicit Apostolus. In laboribus plurimis &c.
Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de tribulati
onibus malozum hoīm. Secundo de temptationibus demonum
Tercio quare aliqui homines inuite infirmantur. Ad primum
sciendum q̄ omnes homines tam boni q̄ mali vt frequenter pa
tiuntur tribulationes in hac valle misera. Vnde queritur quare
deus bonos qui sibi fideliter seruiunt permittit multipliciter tri
bulari. Respondetur vt hic purgent ne in futuro grauius pu
niantur cum ex necessitate oportet aut hic leuiter aut in futuro
grauius puniri Greg⁹. Nequaquā perfiatur Eccl. 9. Minimū
pro magno placeat tibi. vnde dñs dicit per pphetam Ezech. 4.
Diem pro anno dedi tibi Glo. diem scz in pñti pro anno supple
in futuro. In signum huius filii israhel per quadraginta annos
fuerant in deserto anteq̄ ingrediebant terram promissionis qd̄
compleuissent in q̄draginta diebus si non peccassent. vnde dicit
Job q̄ valde differunt ignis presentis tribulationis: ignis pur
gatorii. et ignis inferni. Ignis presentis tribulationis quatuor
habet conditiones. Prima q̄ leuis est. 2. Corint. 4. Id̄ quod in
presenti est leue & momentaneum est. Secunda est quia est pur
gatiuus quia purgat animas Greg⁹. Quod fornax auro quod
lima ferro quod tribula grano: hoc facit tribulatio viro iusto.
Tercia quia meritorius est Jacob. 1. Beatus vir qui suffert tri.
Quarta quia transitorius: quia cito finitur & transit Ps. Tran
siuimus per ignem & aquam. Ignis aut̄ infernalis nullaz istaz
habet conditionem. Primo quia non leuis sed grauis. Secundo
quia non est purgatiuus sed deturpatiuus, Tercio quia non est
meritorius quia extra statum merendi sunt damnati & continue
male agunt. Quarto non est transitorius sed eternus. Psa. 66.
Ignis eorum non extinguet Math. 25. Ite maledicti in ignem
eternum. Ignis purgatorii medium tenet inter ignem presentis
tribulationis & inferni. quia in duobus concordat cum igne pre
sentis tribulationis & inferni. Qd̄ enim in duobus concordat cum
igne presentis tribulationis patet. Primo quia est purgatiuus.
Secundo quia est transitorius: & in duobus cum igne infernali.
Primo quia non est leuis sed grauis. Secundo quia non est me
ritorius sed punitorius. Secūda causa quare boni hic tribulant̄
est scz vt gaudium eorum in fine augmētetur Joh. 16. Tristitia

Sermo

vestra vertetur in gaudium. Psal. de summo bono. Qui vite future
gaudia diligenter excogitat mala omnia vite presentis equanimiter
portat. Secundo queritur quare deus peccatores tam graviter in
presenti punit. Respondetur quod triplex de causa. Primo ut sic
recognoscant seipsum et sic e contrario convertantur ad dominum
deum suum. Psal. 26. Domine in angustia quesierunt te. Exemplum
in veteri testamento de manasse qui fuit rex israel qui reliquit deum
et coluit ydola. quem rex babilonie cepit et in babiloniam duxit
Et cum angustiatum esset oravit ad dominum deum suum. et elegit
penitentiam de malis suis: et exaudivit dominus orationem eius
et in regnum suum reduxit eum. tunc statim abstulit deos alienos
et precepit populo ut serviret domino deo israel. et ut dicit Josephus
Ad hoc erat solum constitutum de cetero ut gratias deo pro salutis
dono exolveret. Hoc autem et ipse populum agere docuit. unde
quandoque contingit quod omnes medici talem curare non possunt
et si cessaret de peccatis de facili curaretur. unde preceptum est me-
dicis catholicis ut cum eos ad infirmos vocari contigerit: ipsos
ante omnia moneant ut vocentur medici animarum. quo facto
ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur. Item
precepit medicis sub pena excommunicationis ne pro corporali
salute aliquid suadeant quod in periculum anime convertatur.
Item infirmi christiani non debent in suis infirmitatibus vocare in-
deos: nec ab eis recipere medicinas: nec se cum in eisdem balneis
balneare. 26. q. nullus. Secunda causa quare mali tribulatio est
ideo ut si non convertantur: saltem per hoc ceteri terreamur et
emendentur. Tercia ut hic incipiant illorum tormenta et dura
bunt sine fine in futuro. Exemplum in veteri testamento de rege
antiocho qui voluit omnes fideles israel delere. Exemplum etiam
in novo testamento de herode qui occidit innocentes quorum utrumque
multiplex hic incipit penam et nunquam terminabunt. Quantum
ad secundam partem dicit Apostolus. Ne magnitudo revelationum
attende quid dicit glossa Augustini. Vbi securus agnus egreditur:
vbi pastor periculum metuit. unde etiam Gregorius. In paradysum
deducis et ab angelo sathane temptaris. Et est argumentum
quod nullus in hac vita debet esse securus: sed semper stare in timore
dei Eccl. 2. Fili accedens ad servitutem dei stetit in iusticia et timore
et prepara animam tuam ad temptationem. Attende quoque quod
non respondetur apostolo cum primo orat. sed ad terciam orationem
ut datur exemplum per severandi in oratione. 1. Pe. 2. Orationi
instantes. Attende etiam quod Apostolus non accipit quod petit

quia si ista tēptatione caruisset nunq̄ saluatus fuisset. vñ null⁹
 potest viuere sine tēptatione in hac vita etiam quantumcūq̄
 bonus Bernhar. super Ps̄. Qui habitat. Nemo in corpore sine
 tēptatione potest viuere: ⁊ qui ab vna liberatur protinus ex-
 peccat aliam Joh. super Mat̄h. Impossibile est humanaz aīam
 non tēptari: vnde etiam Job. *Vanitas est vita hominis super*
 terram Ap̄ls. Nemo conabitur nisi qui legitime certauerit.
 Vnde hic mouende sunt aliquę questioes. Primo queritur vñ
 occasionem nos tēptandi accipit demon: respondet Cassian⁹
 in collationib⁹ patrum. ex inuidia. Cum enim propter superbiā
 de celo eiectus esset ⁊ illuc ad locum suū quez perdidit hōiem
 venturum cognosceret. ex inuidia adam et euam tēptauit et
 bonos ⁊ iustos plus q̄ malos ⁊ iniustos. vnde dicitur in decre.
 Quos ardetiores in seruicio dei inuenit plus impugnat. 3. q. 1.
 nulli. vnde Humbertus. Dyabolus nunq̄ vel raro tēptat quē
 sibi gratis seruiunt. Vnde de hoc exemplum: qui vidit multos
 demones in clastro ⁊ in foro publico nisi vnum quere in prom-
 ptuario c. 17. Secundo queritur vtrum dyabolus homines tēp-
 tando peccet mortaliter. Respondetur q̄ sic: quia tēptando
 mittitur hominem ducere in peccatum mortale. Tertio queritur
 vtrum dyabolus quandoq̄ possit peccare venialiter: responde-
 t̄ s̄m sanctum Tho. q̄ non: quia quequid facit semper facit mala
 intentione ⁊ in finem peccati mortalis q̄uis hominē ducit q̄nq̄
 in peccatum veniale: ymo quia doq̄ tēptatio dyaboli est hōi
 mentoria sc̄z quando viriliter resistit Bernh. Quotiens resistis
 totiens conaberis: ⁊ ei pena accidentalē augeatur totiens quo-
 tiens tēptat hominem: quia s̄m Bonamuenturam sicut boni
 angeli semper merentur gaudium accidentale nos ad bonum p-
 mouendo: sic ecōtra malis angelis augmentat̄ pena accidentalē
 nos tēptando. Quarto queritur vt ⁊ diuersi demones eundē
 hōiem simul eodem tempore de diuersis tēptant viciis: r̄ndet
 Cassianus in collationibus patrum non: sed viciissim. quia non
 potest homo simul ridere ⁊ flere. nec simul tristari ⁊ gaudere. sed
 cum vincitur demon vnus alteri acri⁹ tēptando locum tribuit
 nec vnus demon de diuersis tēptat viciis: sed vn⁹ de superbia
 alter de luxuria ⁊c. Vltimo queritur vtrum dyabolus victus de-
 astidat: ⁊ fusionē reportat. R̄ndetur q̄ sic. vnde vici⁹ confundit̄
 Jhre. 17. Confundat̄ qui me psequunt̄. sic per oppositū letanē
 cum hōies superant Ps̄. Qui tribulant me exultabunt si motus
 fuero. Quantum ad terciā partem sermonis dicit Ap̄stolus

Job 9. Sapientia 7.

Sermo

Libenter glaboz in infirmitatibz meis vt inhabitet in me virt9
xpi. Vnde queritur quare inuite ⁊ impatienter sustinent aliqui
infirmitates co:poris. Respondetur propter tria. Primo quia
delectationem nullam habent ad deum ⁊ magnaz ad seiplos ⁊
ad corpus proprium. Vnde sciendum qd inordinatus amor sui
co:poris est radix omnium malozum Xpls ad Tytum. Erunt
homines seiplos amātes vbi loquitur de nouissimis temporibz
quando instabunt tempora periculosa. Nam amor pprii co:poris
inducit hominem ad multa mala scilicet ad superbiam auariciaz
luxuriam ⁊c. Insuper impedit hominez a multis bonis exercitiis
scilicet vigiliis orationibus abstinentiis ⁊c. Secundo qd raro tales
cogitant quid xps pro eis sustinuit Ysido:9. de summo bono. Si
passio xpi ad memoriā reducatur nihil est tam durum quod nō
equo animo toleretur. Non enim parua recordamur: si qd ille
sustinuit recordamur. Ille enim obprobria contumelias alapas
sputa flagella spineam coronaz crucemqz sustinuit. ⁊ nos ad con-
fusionē vna infirmitate fatigamur: vno verbo deiciimur Berni
in quodam sermone. O homo vide quid pro te patior: non est
dolor sicut quo erudior. vide clauos quibus adfodior. ad te clamo
qui pro te morior. vide penas quibz afficio: si sit tantus exterior
interior est plandus grauior cum te iam ingratus video Ihero9
in epla. Conspui voluit vt nos lauaret. velari voluit vt velamē
culpe ⁊ ignorantie a cordibus nostris auferret. in capite percuti
voluit vt caput nostruz ⁊ adam sanaret. colaphis cedi ⁊ verbis
derideri vt nos labiis manibus verbis et operibus mundaret.
Tercio qd raro cogitant de magna utilitate infirmitatē. Primo
enim infirmitas co:poris trahit hominem a peccatis futuris: qd
infirmus non delectatur superbire in velsibus: non chorisare nō
inebriari ⁊c. Hugo li. 3. de anima. Quosdam sciens deus multa
peccare postea flagellat infirmitate ne peccent: vt eis potius sic
frangi laboribus ⁊ doloribus sinat ad salutem qm remanere in co-
lumes ad damnationem. Insuper inducit hominem ad bonum.
nam infirmus confitetur et emendam proponit. Insuper deum
inuocat ⁊ sanctos interpellat Ps. Multiplicatae sunt infirmitates
eorum ⁊c. Greg9. Mala que nos hic premunt ad deuz citius ire
conpellunt. Item infirmitas corporis liberat hominem a futuris
penis. Nam primo affixi te scz in presenti vt non affligam te scz
in futuro: quia deus non punit bis in id ipsum: ⁊ bonum sig nū
est in eodem corpore ⁊ in eisdem membris puniri in quibz peccat
Salō. Per qd homo peccat per hec ⁊ punit. ergo si caput doles

cogita an deū vnq̄ offēdisti criminibz poplis mitris ⁊ capucis.
 Si oculos dentes manus pedes vel si diu in peccatis perleuerasti
 non egre feres si diu hic es infirm⁹ Greg⁹. Diuina dispositiōe
 agit vt plixiori vicio prolixior mœbus existat. Item infirmitas
 corporis augmentat homini gaudia celestia. Quotiens enim ali
 quis dolere patienter sustinet tot gaudia in celo habebit Ap̄ls
 Non sunt condigne passionēs hu. ie. ic. Ratio est. quia gaudia
 celestia erant infinita: sed infirmitates sunt finite Aristoteles in
 Phis. finiti ad infinitum nulla est proportio: et quicumq; ista
 iam dida aduertent. in infirmitate sua patientes essent. Vlti
 mo nota exemplum qd miserabiliter deus punit suos dilectos in
 firmitatibus: quere in promptuario.

Do. nica in quinquagesima ad Corin.

Ratres. si linguis hominum loquar ⁊ angelorum
 caritatem autē non habeam factus sum velut es
 sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero pro
 phetiam ⁊ nouerim misteria omnia ⁊ omnē scientiam. ⁊ si
 habuero omnes fidem ita vt montes transferam. caritatē
 autē non habuero nihil sū. ⁊ si distribuero in ditos paup̄z
 omnes facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meum ita
 vt ardeam. caritatem autem non habuero nihil mihi pro
 dest. Caritas patiens est benigna est. caritas nō emulatur
 non agit perperam: non inflatur: non est ambidosa: non
 querit que sua sunt. non irritatur. nō cogitat malum: nō
 gaudet super iniquitate. congaudet autem veritati. omnia
 suffert. omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet. caritas
 nunq̄ exadit: siue prophetie euadantur: siue lingue
 cessabūt. siue scientia destruetur. Ex parte em̄ cognosam⁹
 ⁊ ex parte prophetamus. Cum autem venerit qd perfectū
 est. euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus
 loquebar vt paruulus. sapiebam vt paruulus. cogitabā
 vt paruulus. Quando autē factus sum vir. euacuaui ea
 que erant paruuli. Videmus enim nunc per speculum in
 enigmate. tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex
 parte. tunc autem cognoscam sicut ⁊ cognitus sum. Nunc
 autem manent fides spes ⁊ caritas tria hec. maior autem
 horum est caritas.

Sermo. xiii. super epistola precedenti

⁊ linguis hoim loquar ic. i. Cor. 13. Exercitor multum

Sermo

me res suas laudat ut eas citius vendat. unde Paulus ap[osto]lus in
hac epistola comendat caritatem ostendens eius pretiositatem.
& eius utilitatem p[ro] omnibus: unde valde fatuus est qui non
solite laborat ut caritatem habeat. Unde in sermone p[re]dica
sunt dicenda, Primo de caritate, Secundo de carnis p[re]iurio, Tertio
exempluz. Ad primum sciendum q[uo]d caritas est ordinatus amor
dei et proximi. Amor s[ecundum] Willhelmum est tunc ordinatus quando
amatur deus propter se et super omnia: sed quando quis amat
aliquid contra deum hoc non est sine contumelia dei. Qui autem
aliquam creaturam prediligat ydolatra est Aug[ustinus]. Hoc ab ho[m]i[n]e
colitur quod p[ro] ceteris ab eo diligit. Amor vero ordinatus est
si amemus proximum extra deum. & deum super omnes alias crea
turas. Amor illo[rum] inordinatus est qui patrem matrem v[er]o
& filios plus amant q[uam] deum neq[ue] digni sunt deo Math. 10. Qui
amat filium vel filiam plus q[uam] me non est me dignus. Item illo[rum]
amor est inordinatus qui amant divitias plus q[uam] proximum suum
Joh. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi et vi. &c. Item
queritur quomodo quis scire potest an habeat caritatem an no[n]
an est in statu salutis. Respondet non sunt in caritate dei nec
in statu salutis q[ui] sunt in actu peccandi. vel etiam qui sunt in malo
proposito peccandi. Quidam dubitant se habere caritate[m]. quia
rationes habent p[ro] utraq[ue] parte. et sunt illi qui incipiunt facere
quod in eis est. Quidam putant se habere caritatem & sunt illi qui
gustant divinam dulcedinem. Quidam sunt certi se habere caritate[m]
quibus deus revelavit qualis fuit paulus qui dixit. Scio & certus
sum. Quantum ad secundam partem istius sermonis notandum
q[uo]d sancta mater ecclesia suos filios trahere nititur a vanitatibus
huius mundi. & ideo in istis diebus carnis p[re]iurii legitur de hor
ribili plaga regionis penthapolis dicta a quinque civitatibus im
pio[rum] hominum qui caelesti igne sunt consumpti tempore abe
he
seth zodomam gomorra adoma seboim & segor Greg[orius]. Pluit d[omi]n[us]
zodomam & gomorra[m] sulphur & igne[m] de celo & subvertit has
civitates & universas regiones urbium & cuncta terre virentia:
Hec enim provincia vberissima & secunda fuit ante eius consum
ptionem & ita locuples q[uo]d inter eius arenas saphiri & alie g[em]e
pretiose inveniabantur et inter glebas aurum. sed postmodum
nihil vivum gignit: nec in se aliquod vivum recipit. Drolus
dicit illic esse poma virentia et formatos vuarum racemos que
videntibus generant cupiditatem: sed si quis ea tangat statim

in tenerem fumumque est ut quasi ardeant: ut ex hoc ostendat
 qualiter deus peccatores zodomitas punire possit et qualiter pu-
 niturus sit. Item mater sancta ecclesia ex instinctu dei in hac dominica
 legit euangelium de passione christi ut gaudium mundi quod isto
 tempore carnis spiritui exercetur in nobis temperetur. quia non est
 licitum ante illum qui manibus et pedibus est fixus ire cum multi-
 plicibus et preciosis vestibus qui pro te nudus in cruce pependit
 nec ante eum ire cum situlis et cantilemis qui pro te cantans in cruce
 factus est rauce. Ps. Laboravi clamans rauce facte sunt fauces mee
 nec ante eum ridere nec impudice loqui qui pro te fleuit amare
 in cruce et dixit. *Deus vos omnes qui transitis per vias terre.* unde petrus
 damianus. *Deus bone ihesu tu doles et ego gaudeo. tu doles et ego rideo*
tu potas crucem et ego pecco. tu oras pro inimicis et ego illicita
et mendosa verba profero. tu pro me vigilas et ego dormio: tu
denudaris et ego preciosis vestibus induor. tu ieiunas et ego splen-
dide epulor: tu sitis et ego inebrior: tu aceto potaris ab impio
iudice et ego te iustum iudicem non timeo. tu cum impiis crucifigeris
et ego primas catenas ambio. tu non habes ubi caput reclines
et ego palacium astruo. tu in cruce et ego in lecto peccoso. Non
enim est retributio equa: nunquid redditur pro bono malum.
 Unde notandum quod inter alias penas quas recipiunt qui sunt in
 tribulatione ista est maior pena quam vident quod illi qui deberent eis
 compati derideant eos: in signum huius legitur *Matth. 27.* quod
 milites pilati exuentes eum et placentes coronam de spinis posu-
 erunt super caput eius et arundinem in manu eius et genua flectentes
 ante eum illudentes et dicentes. *Aue rex iudeorum: sic heu istis*
diebus carnis spiritui a pluribus christianis irridetur dominus noster qui
illis diebus plus peccant quam aliis temporibus anni. Et sunt septem
 genera hominum. Primi qui inepte letantur. Unde queritur utrum
 letitia inepta sit peccatum mortale. Respondetur quod quandoque est
 mortale quandoque veniale. Primo inepte letatur quis de his que
 ex specie sua mala sunt Sap. 1. *Letantur enim malefecerint et exultant*
in rebus pessimis. Tunc enim certum est quod inepta letitia sortitur
 reatum peccati mortalis: quia tales letantur de quibus esset dolendum
 scilicet de peccatis *Eccl. 39.* *Qui gaudet de iniquitate deorabitur.*
 de libro vite delebitur: hoc non fit nisi per peccatum mortale.
 Secundo si ad securitatem assumuntur aliqua: que sibi mala
 sunt vel vergunt in nocentum proximi vel in contemptum dei
 Tertio si quis ad talia ita vehementer afficitur quod anteponeat ea
 dilectioni dei et proximi: liquet quod peccat mortaliter. Quarto si

Scrinio

quis inepte letatur a scurrilitatez exerat nec tñ contra caritatē dei est a proximi veniale est. Secundi sunt qui in gula excedunt Unde queritur vtrum gula sit peccatum mortale: responde tur hñ sanctum Thomā. q. 14. q. si delectationi gule inhereat homo tanq̄ simi propter quem ille contemnit deum paratus a tra p̄ceptum dei agere vt delectationem huiusmodi assequatur tunc est p̄ctm mortale. Si vero in gula sit ordinatio hñ ea que sunt ad finem vtpote quia nimis concupiscit delectationes abarioz sed non propter hoc paratus est facere aliquid contra legem dei sic est veniale. Terci sunt qui se factis luxuriosis vel in mundis cogitationibus inquinant. Unde queritur vtrum omnis adus luxuriosus sit peccatum mortale. Rñdetur q̄ sic: excepto federe matrimoniali. vnde de hoc dñ in decret. Ad meretrices accedere diuinitus prohibitum est. 32. q. 4. Meretrices. Item queritur vtrum morosa delectatio sit peccatum mortale. Respōdetur q̄ sic quando fit cum consensu vel cum plena ratione: vnde nimis periculosum est morari in turpibus cogitationibus. quia facilliter ex hoc peccatum mortale nutritur qd probat Joh. in cano. suatum diat. Concupiscentia interiorum carnalitatū delectatio cum conciperit subaudiendo consensum rationis pari: peccatum mortale. Item querit que est differentia inter assensum morosum a interpretatiuum. responde tur hñ sanctum Thomā. Consensus interpretatiuus est qñ ratio et intellectus videt q̄ malum est et periculosum immorari tali delectationi a non expellit. tunc consensus quasi supernem̄ a tunc negligit expellere qñ per digitos quas videt. Sed verus assensus est qñ plena ratione in moratē huic delectationi a vult delectari in ea si postmodum actum intendit facere tunc committit peccatum mortale. Notandum hñ Durandum tunc persone in matrimonio iuncte possunt morose delectari a possit sic sequi pollutio. Item Thomas a Durandus dicunt q̄ morosa delectatio cum cōsensu rationis potest cōmitti in omnibus peccatis mortalibz in superbia gula &c. Quarta sunt qui exuunt a induunt se propriis vestibus scz masculini sexus et induunt se femine sexus et e contra. Unde queritur vtrum licet mulieri vti veste virili. responde tur hñ sanctum Tho. 2. 2. q. 169. q̄ non. Nam cultus extrior conpetere debet conditioni persone hñ cōmunem consuetudinez. a ideo de se est vitiosum q̄ mulier vtaē veste virili vel econuerso: q̄ specialr phibitum est in lege Deutro. vbi dñ q̄ nō induet veste virili vel e contra. a ratio est hñ glo. q̄ gentiles tali mutatiōe habit9 vtebant ad ydolatrie

superstitionē: ideo qui talia agūt potius sunt ydolatre q̄ xpiani
 Itē aliqui induunt loricas ⁊ mutant se in bestias ⁊ qd̄ prius est
 aliqui mutant se in demones ⁊ tales hoīes ostendunt se bestiales
 ⁊ demonū esse seruitores Math. 6. Nemo potest duobus dñis s̄
 vnde dī in decret. Gestus corp̄is qualitatem indicant mentis
 dis. 41. Clericus. Quinti sunt chorifantes. nam in illo tpe carnis
 priui solent homines choreas ducere in quibus quotiens vnus
 saltum faciunt in chorea versus infernum totiens saltant Aug⁹
 Omnis saltus petulantie ruit in profunduz cloacę. Vnde querit̄
 vtruz ducentes choreas illicitas peccant mortaliter. Responde
 q̄ sic siue in festis siue in p̄sētis: si hoc faciunt causa motandi ad
 libidinem se vel alios. Si quis vel aliq̄ non corrupta intentione
 aliq̄ se immisceat choreis non est peccatum mortale. Sexti sunt
 qui exercent ad torneamenta. Vnde queritur vtruz torneamenta
 facere sit mortale peccatum: r̄ndetur h̄m Gwillhelmū q̄ mortalit̄
 peccant qui faciunt contra prohibitionem ecclesie. Si autem nō
 essent prohibita ⁊ fierent causa discendi vsum armorum ad im-
 pugnandum infideles ⁊ ad defensionē patrie vel reipublice nec
 esset peccatum: et intellige h̄m Hostien. q̄ prohibita sunt. quia
 mortes aie ⁊ corporis in eis immineant. nam debet cogitare hoc
 euenire posse. Querit̄ q̄ est pena pugnatiū in torneamētis. r̄ndet̄
 h̄m Ray. Pena est q̄n aliquis aliquem occiderit reus homicidii
 ⁊ irregularis erit: quia ludus talis est noxius ⁊ illicitus: et ideo
 quicquid ex eo sequit̄ s̄. Itē qui in torneamento moritur non
 debet sepelin in ecclesia: ⁊ vt Hostien. dicit. Si quis etiā letale
 vulnus acceperit licet postea superuixerit qui q̄uis peniteat ⁊ et
 eucaristia non denegetur. carebit tamen ecclesiastica sepultura
 extra de tornea. c. 1. Septimi sunt qui fallunt imperatores reges
 papam ep̄os et omnes qui talia agunt. postposito omni timore
 dei puniuntur quandoq̄ hic ⁊ in futuro. Ad tertiam partē
 sermonis nota q̄ presens tps exili ⁊ mundus nominatur vallis
 lacrimarum. in quo mundo quilibet facit omni die vnam dietā
 ad mortem. ideo magis esset in presenti tpe eundū ad flendum
 q̄ ad ridendum Aug⁹. In valle miserie sumus in quo est fletus
 qui debeamus esse in celo vel saltez in celesti paradiso: vnde etiā
 Greg⁹ super Ezechiel. Quid est quod in hoc mundo nos libeat
 vbi ludus. vbi gemitus inspicim⁹. destructe vrbes. euersa castra
 depopulate ciuitates. agri in solitudinem redacti: alios in capti-
 uitate duci. alios detruari videmus. alios interfici. Quid est

Sermo

quod in hac vita libeat fratres mei: si saltem mundū diligimus non gaudium iam sed vulnera amamus, Ultimo nota exemplū qđ scripsit Iohes nider in quodā sermone qđ semel erat quidam in die carnispruii in ciuitate lucana que tunc erat in flore ⁊ ipsi fecerunt multa socialia. Inter alia per tractum aliqui fecerunt sibi papam aliqui imperatorem aliqui regem france ⁊ aliqui dñm de lucana ⁊ ille erat sup p̄dictos: qui stans in culmie misit pro illo qui erat loco pape vt veniret ante eum ⁊ faceret sibi reuerentiaz qđ factum fuit. ⁊ sicut p̄o imperatore ⁊ aliis regibus et illi similit̄ fecerunt. quo factō dñs lucan⁹ ait. Est ne maior dñs in terra qđ iste. ⁊ sponsum est ei qđ sic. ⁊ dixit. Quis est ille. responderunt. Xpus est. cui dñs lucanus dixit. Vbi est ille: dictum est ei qđ in ecclesiis xpianorum moratur: uocauit domicellos suos ⁊ dixit eis. Ite per omnes ecclesias ⁊ citate xpm qđ coraz me compareat qui iuerunt ⁊ vnum sacerdotem paratum ad missam inuenerūt ⁊ duxerūt eum vt dño de lucana reuerentiaz faceret. Quid plura anno illo diuisa est ciuitas et extunc de malo in peius se habuit ⁊ ultra parū tempus plus qđ quinqz vicibus est vendita. ergo cessate a xpi illusione si nō vultis illudi a deo et puniri. Exemplū qđ chorifantes ⁊ cantantes terra absorbit. quere in p̄mptuario.

Dominica prima ad Corintheos. in Epistola

Ratres rogamus vos ne inuacū gratiam dei recipiatis: ait em̄. Tpe accepto exaudiui te et in die salutis audiui te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis: nemini dantes vllam offensionē ⁊ vt non vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibz exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros. In multa patientia in necessitatibz in angustiis in plagis in carceribz: in seditionibz in laboribz in vigiliis in ieiuniis in castitate in scientia in longanimitate in suauitate in spiritu sancto in caritate non ficta in verbo veritatis in caritate dei. Per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris p̄ gloriā ⁊ ignobilitatē per infamiā ⁊ bonam famā vt seductores: ⁊ ecce veraces sicut qui ignoti ⁊ cognoti: quasi morientes ⁊ ecce viuim⁹ vt castigati ⁊ non mortificati: quasi tristes. semper autem gaudentes: sicut egentes. multos autem locupletantes: tanqz nihil habentes ⁊ omnia possidentes.

Sermo. xiiii. super epistola precedenti

xi.ii

D

Datamur vobis. 2. Cor. 6. Si quis mutuo bonum equum vel aliud animal accepisset ad laborandum vel ad lucrum sibi acquirendum et inde lucrum sibi reportare posset fatum esset si non assidue cum illo laboraret et ut tale lucrum eternum possideret. Carissimi nos gratiam a deo tanquam quoddam mutuum accepimus: nam secundum Augustinum de civitate dei libro 8. capitulo 22. Gratia nobis presentatur qua iustificamur a peccato et perducimur ad regnum. Est enim illud mutuum necessarium quia sine eo nihil mereri possumus. Augustinus in libro de natura et gratia, Desiderare hoc auxilium quo solo homines liberantur a malo: sine quo profectus nullus siue cogitando siue volendo et amando siue agendo faciunt bonum. ymo sine gratia nullus salvari potest Augustinus de natura et gratia christi. Gratia sine qua nec infantes nec etate grandes salvi fieri possunt non ex merito redditur: sed gratis datur propter quod gratia vocatur. unde dicit Augustinus. Exhortamur vos etc. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt in presenti epistola. Primo de utilitate gratie. Secundo de illo sacro tempore quadragesime. Tertio de conversione peccatorum cum uno exemplo. Ad primum sciendum quod gratia est anime hominis utilis et summe necessaria. Primo quia ipsa vivificat. Quilibet enim animal vivit in elemento sibi proportionato ut bestia in terra. piscis in aqua etc. sic ipsa anima vivit in divina gratia: quia est spirituale ipsius anime: nam extra gratiam non habet esse spirituale. ideo dicebat Augustinus. Gratia dei sum id quod sum. et ideo quod anima est in gratia opera sua sunt vite eterne meritoria et vivit. Secundo quia animam confortat. nam gratia datur in remedium contra peccata et in adiutorium et in meritum unde dicit quidam sanctus pater. Nil est preciosius et speciosius gratia. nam speciosiores sole et splendoras facit animas. Nihil est utilius in presenti vita: quia replet animam thesauro virtutum et bonis operibus. Tertio illuminat animam ad contemplandum deum in hac vita. unde Fulgentius in quodam sermone. Sicut radius solaris subito illuminatione sua totum mundum illuminat: sic divina gratia subita visitatione totam illuminat mentem. Sicut enim cristallus ex omni parte sua luce est purior et splendidior: sic divina gratia animam quam illuminat ex omni parte facit splendidam. Sed heu multi sunt qui in hoc statu anime se nolunt continere sed descendunt in tenebrosam vallem peccatorum ubi spoliati sunt omni bono spirituali. huius figura habetur in Luca 10. Homo quidam descendebat a iherusalem in ihericho et incidit in latrones. Item fuit quedam civitas nobilis et potest signare celestem patriam ad

ad Corinthios in 1. epistola. Capite decimo quinto.

Lucas cap. 10.

Sermo

quam homo tendebat cum esset in gr̄a. ab hac quidez descendit
in ihericho que interpretatur defectus: & bene descendit. quia via
peccatorum semper est in descensu: sed via gr̄e est in ascensu. sic
qñ homo descendit per continuam peiorationem tunc incidit in
latrones & angelos tenebrarum qui primo ad animam veniunt
per suggestiones malam: intrant per consensum. & obsident per
consuetudinem & obstinationem in peccatis. quia tunc spoliant
eam qñ gratiam virtutes & merita. bona opera auferunt. & nō
solum ipsum hominem spoliant. sed etiaz plagas inferunt. quia
diuersis pctis ipsum vulnerant. tunc etiam habuit tot vulnera
quot peccata sed abeunt ipso semiuuo relicto. quia totaliter nō
possunt ipsum occidere. Nam quantumcumq; homo peccator est
non tamen priuatur arbitrio mediante quo sibi potest conficere
medicinam scz penitentia & reuiuiscere in gratia: sed non sumat
medicinā penitentia & obstinatur & sic in peccatis moritur. tunc
proiicietur in profundum inferni vbi erit miseria sine fine.

Quantum ad secundam partem dicit hic Xpls. Ecce nunc tps
acceptabile: hoc dī fm Gwillerinum ad differentiam temporis
quod est extra quadagesimā. Tempus enim quadagesime est
acceptabilius ad lucrandum & negocia anduz alio tempore anni
Et hoc tripla ratione. Prima quia campsores inueniuntur scz
penitentiani parati ad audienduz confessiones: qđ non accidit
ita cōmuniter aliis tpius anni. Et attende qđ felix cōmutatio
fiat in foro penitentiali. Vilissima em̄ est moneta quaz appretat
peccator & pretiosissima est gratia quaz reportat penitens. Pctā
enim sua dimittuntur ibi. gratiam & misericordiam inuenit ibi
In anima peccatrix peccata tua ibi deponis et sanitatem induis.
Circa hec attendenda est stulticia quorundaz qui gr̄am dei inde
optant reportare & peccata sua ibi nolunt dimittere per firmuz
propositum non peccandi amplius. Tales enim non attendunt
qualis moneta sit peccatuz. Prius enim dimitterent si veraciter
agnoscerent qđ noxia sunt pctā. Matth. 18. Si oculus tuus scan
dalizat te erue eum & non agnoscunt tales qlis moneta sit gr̄a
qua regnum celorum haberi potest. Si veraciter hanc monetam
agnoscerent. libentissime absq; dubio peccata sua propter illam
dimitterent. Secunda ratio est quia in qđagesima quasi in nun
dimis dei venalia abundantius exponunt. & cui non placet vnū
placet aliud. Predicatio enim est expositio venalū. dicit Aug⁹
in persona xpi. Venale habeo. quid. regnum celoꝝ. Quo em̄
p̄o: paupertate regnū. dolore gaudiuꝝ. labore quies. ignominia

Melchior
capit.

iiii

gloria. morte vita: precipuū venale qd̄ in istis nūdinis exponit̄
 est regnum celozum Math. 18. Tu aut̄ vade ⁊ annuncia regnū
 dei. Hoc autem regnum preualet omnibus bonis huius mundi
 Quarta ratio quia in q̄dragesima facili⁹ inuenitur illa moneta
 qua regnum celozum emitur que sunt vigilie orationes ieiunia
 elemosina. Aliquis facili⁹ ieiunat sex dies in quadragesima q̄
 post pascha feriā sextam in ebdomada. Aliqs̄ em̄ in q̄dragesima
 dicit vnū psalteriū vix post pascha potest dicere septē psalmos
 ⁊ qui surgebat ad matutinas vix post pascha surgit ad missas.
 Quid autem precipue emendum est in istis nūdinis dicit Joh̄
 ap̄ls. Suadeo tibi emere aurū ignitum ⁊ probatur⁹ vt locuples
 fias. Sunt aliqui qui in nūdinis istis plumbum vel argentum
 emunt. Illi plumbū emūt qui bona opera in mortalib⁹ faciunt
 Opera em̄ talia ad modū plumbi sunt ponderosa et nō preciosa
 Argentum vero emunt qui sapientiaz huius mundi sectantur
 Argentum enim non putabat̄ alicui⁹ precii tpe salomonis. 3.
 Reg. Et sapientia h⁹ mundi stulticia est apud deum. 1. Cor. 2.
 Aurum aut̄ emunt qui sapientiaz sectantur que est dei dilectio
 Eccl. 2. Dilectio dei honorabilis sapiētia. Sciendū q̄ dyabolus
 habet etiam negociatores suos sicut de⁹ suos: sed sunt multum
 dissimiles. Primo in hoc q̄ qui emit a dyabolo cū emit letatur
 ⁊ post sequitur tristitia vt patet de peccato fornicationis de quo
 dicit Ihero⁹ q̄ appetitui eius ānera est penitētia. Vnde quidā
 dum temptaretur a peccato carnis abscidit sibi linguā vt vehe-
 mentia doloris expelleret vehementiā temptatiōis: ⁊ ait. Absit
 vt tanta emam vnde penitēā ⁊ econtra. Qui emit a dño primo
 tristatur ⁊ post sequitur leticia Proverb. 2. Malum est malum
 est. dicit omnis emptor ⁊ cum recesserit gloriat̄. Duplex malum
 est in emendo regnum celoz. Primo quia oportet multū pati
 Actu. 4. Per multas trioulatiōes ⁊. Secundo multa bona facere
 Math. 20. Voca operarios ⁊ redde illis mercedem suam: vnde
 Leo papa in sermōe. Non dormientibus peruenit regnū celoz
 nec ocio ⁊ desidia torpentibus beatitudo eternitatis dat̄. Secdo
 dissimiles sunt. quia qui emit a dyabolo depauperatur, Perdit
 enim primo deum: secundo regnum: tercio paternitate ecclesie
 quarto participationem oīm bonozum ecclesie Ps. Particeps
 ego sum oīm timentium te: quinto propria bona si aliqua fecit.
 sexto pdit semetip̄m. Transit em̄ in seruitutez dyaboli Math. 6
 Nemo potest duobus ⁊. Sed qui for̄ facit cum deo semp̄ lucrāt
 Math. 5. Qui perdit animam suam propter me inueniet eam.

e z

Salmo centesimo decimo octavo

Sermo

Quicumque enim erit regnum celorum modicum videbitur dedisse
tunc regnum celorum possidebit Canticum vltimum. Si dederit homo omnem
substantiam anime sue pro dilectione quasi nihil despiciet eam
sequitur. Nunc dies salutis. Vbi notandum quod isto sacro tempore
popule debemus conari ad hoc quod ad portam salutis perueniamus
et ad hoc mouent nos plura. Primo quia deus tali tempore creauit
celum et terram. Valde igitur est ingratus qui isto sacro tempore pro
dei amore non facit aliquod bonum: cum deus tali tempore pro ipso
homine tot et tanta fecerit. Secundo mouemur per creaturas que
cessauerunt operari in hyeme. Nunc vero cessante impedimento
incipiunt operari ut patet in terre nascentibus et in animalibus
Crescunt dies et lumen et calor eorum ut crescimus exemplo eorum
Lumen enim sapientie in te seorsum crescere debet. et ad dilectionem
debes attendere. Mouemur etiam ad idem exemplo christi qui tempore
isto tot et tanta fecit pro salute nostra Berni. Qui me tantum et
Inde est quod tempore isto quo dominus laborauit pro salute tua quod
tu negligas in vineis operari pro salute tua. Iusticia enim dei re-
quirit ut homo adultus salutem non consequatur nisi per se etiam
ad hoc operetur Augustinus. Qui fecit te sine te: non iustificabit te sine
te. Ad hoc autem quod aliquis saluet animam suam precipuum est
desiderium vel amor proprie salutis. Nec est maior causa quare
damnantur homines: quia non amant suam propriam salutem
nec pro ea laborare volunt. Deus enim vult homines saluos facere
et in signum illius dies quadragesime dicuntur dies salutis. quia
nisi fuissent dies isti totus mundus fere iret ad perditionem. vnde
multis expediret ut ante pascha morerentur antequam rediuerent
Reuera magis periculum est male viuendi quam cito moriendi. De
facili enim saluarent homines animas suas. ergo tempus illud qua-
dragesime dicuntur dies salutis. Quantum ad tertiam partem
sermonis sciendum quod quilibet peccator debet isto sacro tempore
misericordiam dei querere Psalms 34. Querite dominum dum inueniri
potest. Jam enim prope est et misericors omnibus peccatoribus
corde eum inuocantibus Iohel. 2. Conuertimini ad dominum deum
vestrum qui benignus et misericors est. nam ipse dicit Ezechiel. 18.
In quacumque hora ingemuerit et. Vnde nos videmus quod quoniam aliquis
offendit aliquem potentem diuitem multum optat tempus in quo
posset eum propitium inuenire: et hoc est presens tempus penitentie
et misericordie in quo debemus credere quod ille qui magnam misericordiam
exhibuit pluribus peccatoribus in hoc sacro tempore paratus sit
cuiuslibet peccatori omnia peccata sua misericorditer indulgere.

liiii

In signum huius deus dicit cui libet aie peccatrix illud Cantu. *Capit 6*
 Reuertere reuertere sunamit? *re.* Primo dicit reuertere propter
 omnes sanctos & angelos in celo existentes qui omnes desiderant
 conuersionez tuam & expectant te Lu. 15. Gaudium est angelis
 dei sup vno peccatore pñiam agente. quod si feceris ab omnibus
 amicis tuis te deserentibus in maxima necessitate ipsi tibi succurrunt.
 & aiam tuam cum gaudio ad celum pducunt. Secundo reuertere
 ad honorez sanctissime matris mee que sepius te excusauit apud
 me que nunq̄ ceare pro te desinit. quia vt dicit Bern. Ipsa em̄
 peccatores toti mundo despectum ampleditur & defendere non
 desinit donec filio cum reconciliauerit. Tercio reuertere ad con-
 fusionez demõnũ vt quos peccando letificasti penitendo confundas
 & securus existas amplius in omni vita tua & in morte tua. quia
 nunq̄ damnaberis si sic in penitẽtia & gratia perseueraueris. q̄a
 ab initio mundi vere penitentes nunq̄ mala morte moriunt nec
 mortui sunt. quacunq̄ morte moriat penitens siue in mēsa lecto
 eāpo aqua igne siue occidat siue subitanea morte moriat: male
 mori nõ p̄ Sap. 4. Justus qua morte p̄occupatus fuerit in refri-
 gerio erit. nam ipsi demones in inferno habent diuersa genera
 hominum clericos religiosos nobiles ignobiles ciues rusticos:
 diuites pauperes filios & filias &c. h̄ vere penitentes & innocentes
 illa genera hominũ non habent. quia tales illuc non peruenerunt
 nec ibi reperiuntur. Quarto dicit reuertere ad honorez & amores
 meum qui te creauit ad imaginem & similitudine meam cum no-
 esses & te super omnes creaturas nobilitauit: quia s̄m Aristotile
 Nobilissimum animaliu est homo: quia inter omnia animalia
 solus habet rationem. Item ianuam celi aperui vt intrare possis
 & multa beneficia in preienti exhibui. reuertere ad me & ego sus-
 scipiam te. quod si feceris honorabo te coram patre meo in celo.
 & in omnibus sanctis & angelis. ergo qui vult bene mori et salu9
 fieri penitentiaz isto tempore agat. vnde ipsa pñia misericordiã
 operatur in celo & in terra Aug9. De penitentia omnia ligata tu
 soluis: omnia desperata tu reformas. padilum tu reseras: tu es
 rutilantior auro: splendor sole ysidor9. de summo bono li. 3
 Penitentia est medicamentum vulneris: spes salutis per quam
 peccatores saluantur: per quam deus ad misericordiã prouocat
 que non tempore pensatur: sed profunditate fletus & lacrimarũ
 Vnde querit vtz de omni peccato quantũcunq̄ magno possit
 agi penitentia. rñdetur s̄m Petruz. 4. senten. q̄ sic: quia hec est
 differentia spiritus vni carni & separati: quia ille susceptibilis

Lucee Cap. 15.

Santo Bernardec.

Sapient. Epist. 4

Sermo

penitentia et iste non. hinc est hinc Damascenum quod de omni peccato
comisso a spiritu in carne existente quod in carne est potest agere
penitentiam: post separationem vero non. et hec est fides catholica
quod per penitentiam remittitur omne peccatum. de hoc dicitur in decre.
quod per penitentiam deletur omne peccatum de pe. dis. 3. Insuper
est vnde dicitur articulus fidei credere remissionem peccatorum.
Ex dictis patet quod omnes desperati non habent fidem veram. hinc
imitatores sunt iude perditoris qui desperavit et seipsum suspendit
vnde dicitur in decretis. Judas a venia non exclusus fuisse et si ipsa
a christo postulasset de pe. dis. 5. Et iterum, Ultimo nota exemplum
de illo qui niger ecclesiam intravit et clarus exiit. quere in prom
ptuario. 113.

Dominica secunda ad Thessaloniceſi. *Capit. 4.*

Ratres. rogamus vos et obsecramus in domino ihesu
ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo
vos oporteat ambulare et placere deo: sic etambu-
latis ut abundetis magis. Scitis enim que precepta dederim
vobis per dominum iesum. Hec est enim voluntas dei sanctifi-
catio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unus
quisque suum vas possidere in sanctificatione et honore. non
in desiderii passione sicut et gentes que ignorant deum. et
ne quis supergrediatur: nec arcuveniat in negotio fratrem
suum: quoniam vindex est dominus de his omnibus sicut prediximus
vobis. et testificati sumus. Nos enim vocavit nos deus in
immundicia sed in sanctificatione in christo iesu domino nostro.

Sermo. xv. super epistolam

Et est voluntas ad Thessal. 4. Sicut servus sperans remunerationem a domino suo cavet ne eum aliquando prouocet ad iracundiam: et diligenter studet obtemperare voluntati sue. ita necesse est ut nos obtemperemus eius voluntati si per ipsum regnum celorum quod nobis promisit volumus adipisci. *Matth. 2. capit. 12.*
Quicumque fecerit voluntatem patris mei et ergo dicit apostolus. Hec est voluntas dei. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de voluntate et operibus eius. Secundo de fornicatione vitanda. Tertio de fraude eumentium et vendentium cauenda cum uno exemplo. Ad primum. queritur utrum voluntas dei semper impleatur et videtur hinc sanctum Thoma. 1. q. 19. quod necesse est semper voluntatem dei impleri: quia quicquid consequatur effectum: vnde qui recedere videtur a diuina voluntate hinc suum ordinem peccando incidit in

Matth. 2. capit. 12.

ordinem diuine voluntatis dum per eius iusticiaz punitur. Sed
 contra hoc arguitur sic qd voluntas dei non semper impleat. qd
 deo simpliciter vult hoc fit. & impossibile est qd diuina voluntas
 frustratur. dicit enim Aplos. 1. Thi. 2. qd deus vult omnes hoies
 saluos fieri & ad cognitione veritatis peruenire: h hoc no euenit
 ita. ergo voluntas dei non semper impletur. respondet Dama.
 qd hoc intelligit de voluntate dei antecedente no consequente: que
 quidem distinctio non accipitur ex pte voluntatis diuine in qua
 nihil est prius vel posterius. sed ex parte voliti. Ad e9 intellectū
 sciendum qd vnumqdeqz quod est bonum sicut est volitum a deo
 potest aliquid esse in consideratione hm qd absolute considerat bonū
 vel malum: quod tñ prout cum aliquo coniuncto considerat est
 consequens consideratio eius contra se habet. sicut hoiem viuere
 est bonum. & eum occidere est malum hm absolutaz consideratione
 sed si addatur circa aliquem hoiem qd sit homicida vel viuens in
 periculuz multitudinis sic bonum est eum occidere: vnde potest
 dici qd iustus iudex antecedenter vult omnes homines viuere. h
 consequenter vult homicidam rotari: furem suspendi &c. Similr
 deus vult omnes saluos fieri antecedenter: & consequenter vult
 quosdam damnari hm exigentiaz sue nature. Queritur vtrum
 aliqd accidit a casu. respondet Elucidarius. Nihil omnino. h ex
 vera dei ordinatione. Sed quō tunc ecclesie & edificia bonorum
 hoim fortuitu igne inuadente quasi casu intermiant. Rñdetur
 qd sine causa nihil fit *Job. 5.* Nihil fit in tra sine causa: vt patet
 quia nulla ecclā sine causa in toto mundo comburit nec destruit
 nisi prius a deo iudicetur. Contingit hoc autem tribus de causis
 Prima si ecclesia est per iniusta constructa. Secda si inhabitantes
 eam per immundicias eam inquinauerunt. Tercia si eam hoies
 plus diligūt q̄ eterna: sic nec hoī pecus moritur nisi dei intuitu
 iudicetur. Item cum mors & egritudo sunt pene peccati: cur hec
 pecora patiuntur cum per discretionez agere nequeunt. Rñdet
 idē qd homo per ea punitur cum eoz priuatione in mente torquet
 Sed dicitur hoc potest esse de domesticis pecoribus. sed quid dicitur
 de agrestibus & siluestribz. Rñdetur qd si ea egritudine vexant
 hoc euenit a corruptione aeris & ab his que ob peccatum hois in
 contrarium mutantur. Queritur vtrum in omni tpe dei misericordia
 & iusticia congregantur. respondetur hm sanctum Tho. super. 4
 dis. 46. & concordat Albertus magn9 de mirabili scientia dei ca. 2
 Large loquendo misericordia dī voluntas benefaciēdi creature
 Iusticia vero condecentia bonitatis sue. & sic in omni tempore est

Job Capite quinto

Sermo

miseriordia ⁊ iusticia. quia in omni tpe deus facit condecentiam bonitatis sue ex voluntate benefaciendi creature Ps: Vniuerse vie do. mise. ⁊ veritas. Item iustus dñs in omnibus viis eius ⁊c Sed contra dicta arguitur. in iustificatione impii tantū apparet misericordia ⁊ non iusticia. quia ois iusticia presupponit meritū. ergo ⁊c. respondet Holhot super li. Sap. ca. 2. q. in iustificatione impii est motus liberi arbitrii et attritionis: propter qd aliqua causa iusticie videtur qd de⁹ infundit sibi grām. Simi liter est in iusticia ex pte dei qui quodāmodo debitor efficitur: penitenti per pmissionē: vnde glo. sup illud Ps. *Ut iustificeris in sermonibus tuis.* Deus hoc pmisit vt peccatoribus venias petenti largiret ⁊ sic in iustificatione impii ex vtraq; parte dei ⁊ impii iusticia ⁊ misericordia reperit. Item arguitur. paruuli baptisati cum affligunt in infirmitatibus ⁊ morte ibi in nullo apparet iusticia. qz liberati ab omni peccato non sunt debitores alicuius pene: ergo iniuste patiuntur. rñdet Holhot. Baptismus aufert carentiaz visionis dei si paruulus moriatur. non tñ aufert penalitates que naturā consequuntur ex defectu suorum principiorum mortalium peccati originalis: vñ baptismus non absoluit a reatu mortis corporee ⁊ aliarum penaz corporis. ⁊ sñ Albertum est ibi misericordia qd probatur. Misericordia dei est sub iocere penis etiā innocentē vt alii videntes magis timeant ⁊ erudiant. Hoc enim pro eadē de fonte pietatis boni cōmunis. sicut dicimus qd voluit xps pati ex pietate quam habuit ad omnes hoies. Queritur quare pena originalis manet culpa per sacramentū baptismi deleta. Rñdet sñ mgrm ⁊ alios doctores: ideo vt non estimaret aliud regnuz esse si tam nobile hic daret. Sedo vt plus mereamur, Tertio vt plus humiliemur. Quarto vt timor incutiat ne pcepta e⁹ facile transgrediamur. Quinto vt amicitiam dei reperiamus qua nos amat arguit et castigat. Arguitur pueri qui sine baptismo in originali pēto decedunt ppetue pro culpa alterius vident puniri ergo nulla est ibi misericordia. Rñdetur qd in illis pueris naturalia conseruant inesse ex misericordia dei Ysa. 43. Misericordia dei est qd non sum⁹ assumpti. Item Tho. 2. dis. 33. Pueri in originali pēto decedentes nihil dolent nisi de carentia visionis dei. ymo gaudent de hoc qd picipabunt multum de diuina bonitate in perfectionibus naturalibus: ideo non dolebūt nisi de carentia visionis dei. Et qz ad hoc nunq; fuerunt pportioati nec ex parte nature quia ad hoc non attingit. nec ex pte grē. qz hanc ppiis actibus attingere nequuerunt. Vnde de hoc legit exemplum. si mulier non elegitur in papā vel regem non ex hoc tristat: quia nunq;

apta fuit nec proportionata ad talem dignitatez ic. Item Petrus de palude. z. li. senten. dicit qd tales hnt felicitatem et melius est eis qz alicui hoi in hoc mundo esse potest Bonaventura sup. z. li. senten. dicit qd sic in beatis patet lua misericdia et in damnatis sua iusticia. ita in istis pueris eqle vtruzqz a hoc pro detore vniuersi

2. Thob. 4. cap.

Quantum ad sedam partem istius sermonis dicit hic Xpls **Et abstineatis vos ab omni fornicatione: quia s'm Aug. Non mechaberis prohibet omnē illicitum coitum. vnde de hoc dī in decret. Ad meretrices accedere diuinitus phibitum est. 32. q. 4. Meretrices. Ex quo patet qd etiā simplex fornicatio scz solus cū sola est pētm mortale. Vnde hic querit vtz in tactibz osculis et h9 modi sit pētm mortale. rñdeo s'm Tho. z. 2. q. 154. Osculum amplexus a tactus s'm suam rationem non noiat pētm mortale quia pnt sine libidine fieri. vel ppter consuetudinem patrie: vel ppter necessitatem aut rōnabilem causam. sed si fiant causa libidinosose delectationis sunt mortalia: nā a solus assensus in delectationem morozaz mortalis est. a addi potest etiā s'm sanctū Tho. qd aspect9 libidinosus mortale peccatū est. vnde **Matth. 5. Qui viderit mulierem ad car. eā iam mech. est eaz.** Item circa illam materiā fornicationis queritur vtrū puelle in annis puenilibus aliquid carnale cōmittentes pdunt vrginitatem: respōdeo s'm Albertum non. qz non est in eis assili deliberatio nec etas patitē talis delectationis impetum. Item querit vtz per violentiam possis vrginitatem amittere. rñdetur s'm sanctū Tho. 4. dis. 33. Que per violentiā corrumpit siue ab hoiē siue a demōe incubo vrginitatem non amittit. si inquantū potest renitit vt aseruet corpus a corruptione: vel saltem mentem a assensu. vnde de hoc dī in decret. Cum vrginitas sine assensu corrumpitur. meritum castitatis duplicatur. 32. q. vlti. Ad terciāz partem sermonis dicit Xpls. **Ne quis supergrediat neqz circūueniat in negotio fratres suum.** Hoc reuera dignum est ne quis supergrediat. i. violentiā inferat. neqz ibi aueniat. i. occulte decipiat in quocūqz negotio frēm suum: hic Xpls non resp hndit negociationē sed circumuentionem. Negociatio enim in se bona est a necessaria: Ordinauit enim deus vt nulla terra sibi ipsi sufficiat in omnibz. sed sibi mutuo subueniat. vnde negotiatores sunt oim ministrū dum per multa pericula latronū a flumnum in itinere transeūt. Quanti autem meriti huiusmodi negotiatores sunt ostenditur in vitaspatriz. Cum quidā deuotus heremita petisset sibi a deo reuelari cui esset equalis: dictum est ei qd tali mercatori qui cum iusticia a equitate mercimonia sua vendit. Sed heu plures sunt**

Muller: v. cap.

Paulus ad Thob. 4. cap.

Sermo

qui fraude decipiunt primos in ponderibus inaequalibus et mensuris
et verbis mendacibus. Unde querit quid sit dicendum de illis qui
nec emere nec vendere nouerint nisi cum mendaciis et iuramentis
rudeo hinc Ray. Quotiescunq; causa decipiendi periurant vel
mentiuunt scienter peccant mortaliter et tenentur ad restituendum. Item
queritur de illo qui scienter emit rapinam vel furtum. Rudeo quod
semper tenentur reddere etiam si aial moriat vel violenter auferat
nec liberando alienando alteri. Ratio est. quod ipse furtum committit
rem alienam inuito domino tradendo nec precium quod dedit potest
reperire ab illo cuius res est. et etiam tenetur restituere anni fructus
perceptos. et qui medio tempore perapi potest. et si fiat deterior quam
ad ipsum peruenit non liberat. et idem intelligendum est de secundo et
tercio et ultra emptore malefidei. Item querit utrum licitum sit cum
iudeis commercium habere. Et arguitur primo quod sic. quia ecclesia
permittit eos nobiscum commercari et non possunt vivere quin vendant
ipsis necessaria. respondet Henricus in tractatu de tractibus quod
christiani possunt eis vendere necessaria vite sed non pro pecunia nisi
essent aliunde potentes ad satisfaciendum illis quorum est pecunia
usuraria. Constat autem quod bene possunt nobiscum morari sine hoc quod
vendant eis necessaria vite pro tali pecunia cum non debeant habere
talem pecuniam nec de tali vivere. sed vivere de laboribus vel de
bonis cuiuscunq; iuste possessis seu habitis pro quibus possunt emere
vite necessaria. et ideo dicit. Neque quoniam ipse iudeus cum usuraria pe-
cunia emit panem carnes pisces etc. vel aliud talium cuius usus est
assumptio et ipse superflue et deliciose sumit ut communiter fit de
iudeis. illicitum est cuique homini christiano habere commercium cum aliquo
tali iudeo nisi restituat rem usurariam eo quod cum tali iudeo com-
mercium habens occasione damni proximo prebet sed cui res usuraria
debetur siue tenetur. alias facit contra preceptum de dilectione proximi
hec ille. Querit utrum cum iudeis licitum sit laborare vel precium
ab eis recipere qui nihil habent preter usuram. Rudeo idem quod talis
qui laborat iudeis in licitis et honestis in quibus iudeus aliquam
consequitur utilitate que utilitas compensatur cum pretio quod dat
laboranti talis iudeus cum non sit pauprior propter precium datum vel
magis impotens ad satisfaciendum illis quibus tenetur ad restitutionem
in tali casu vel similibus licitum est recipere precium de pecunia
usuraria sicut cultores agrorum et vinearum. Sed ubi iudeus dando
precium sit impotens ad restituendum ut sit dum dant his qui laborant
ipsis pueros lactando. vestes sartiendo. vel calceos preparando.
quibus nulla opa impendunt. ex quibus surgit talis utilitas que

xvi

compenfari poffet cum p̄cio non est licitū ab aliquo recipere tale
 precium et per confequens nec eis laborare nec feruire: hęc ille.
 Item queritur de illis qui ludunt cum iudeis. R̄ndit q̄ lufores
 qui lucrantur a iudeis tenentur reftituere eis a quibus ipfi iudei
 pecuniam per vfuras extorferunt. fi non poffunt tales fciri quibus
 fit reftituenda illa pecunia: tunc in foro confcientie tenetur illā
 pecuniam dare cum confilio fui confefforis in pios vfus. fequitur
 Qm̄ deus vindex eft de omnibus his, Vindex eft deus. vltionē
 querit. vnde d̄r in p̄s. Deus vltionum d̄ns. hęc xp̄us oftendit
 qm̄ vendentes ⁊ ementes de templo eiecit. Vnde hic querit vt ⁊
 in xp̄o fint motus ire: refpondet Lucidarius q̄ in deo non funt
 tales motus ire: quia vt fcriptum eft de eo oia cum tranq̄llitate
 iudicat: ficut cum malos punit irafcitur eis qui hęc patiuntur.
 Vltimo nota exempluz de infinita dei mifericordia quō feuerfer
 qui dedit feipfum dyabolo propter filiam fui domini: ⁊ fandus
 bafilius reduxit eum ad p̄niam. quere in promptuario. 122.

Dominica tertia ad Epheseos.

Ratres. eftote imitatores dei ficut filii cariffimi: et
 ambulate in dilectione ficut ⁊ xp̄us dilexit nos et
 tradidit femetipfum pro nobis oblationē ⁊ hoftiā
 deo in odorem fuauitatis. Fornicatio autem ⁊ omnis im-
 mundicia aut auaricia nec nominetur in vobis ficut decet
 fandos. aut turpitudine. aut ftultiloquium: aut farrilitas
 que ad rem non pertinet fed magis gratiarum actio. Hoc
 enim fcitote intelligentes q̄ omnis fornicator aut immōs
 aut auarus qd̄ eft ydoloꝝ feruitus non habet hereditateꝝ
 in regno xp̄i ⁊ dei. nemo vos seducat inanibus verbis pro
 pter hoc venit ira dei in filios diffidētie. Polite ergo effici
 partidpes eozū. Eratis enim aliquando tenebre. nunc aut̄
 lux in domino vt filii lucis ambulate. S̄ nudus enim ludis
 eft in omni bonitate ⁊ iufticia ⁊ veritate.

Sermo. xvi. super epiftola precedenti.

Stote imitatores ꝛc Eph. 5. Quia modo fideles xp̄iani
 viam celestis regni per penitentiaz funt aggressi ⁊ funt
 in progreflu. ideo ne erremus hortat nos Ap̄ls vt xp̄m
 imitemur di. Estote ꝛc. Vnde in p̄nti sermone tria funt dicenda
 Primo quō debemus imitari xp̄m. Secundo de his qui fcurilia
 verba proferunt. Terdo de temporibus noftis cum vno exem-
 plo. Ad primum fcendum q̄ nullum iuftius ⁊ tutius ⁊ nullum

Sermo

gloriosi⁹ ⁊ fructuosi⁹ imitamur q̄ xp̄m. q̄ ipse datus est nobis
in exemplum. Perfectissimus est. quia in eo totius perfectionis
normam inuenies. si perfectione⁹ humilitatis requiris. Ecce sum
inquit vermis ⁊ non homo. si paupertatis. Vulpes foueas hñt ⁊c
si caritatis. Maiorē caritatem nemo habet ⁊c. si obediētie. fact⁹
est obediens vsq; ad mortem. si patientie: quia cum pater ē nō
cōminabatur. si totius pietatis ⁊ misericordie. pro suis crucifixorib⁹
orauit dicens. Pater ignosce illis. vnde. Plenum gr̄a ⁊ veritate
Perfectionis ⁊ sanctitatis non solum plenum sed superfluentē
De plenitudine eius omnes accepimus gratiaz ⁊ gl̄am Aug⁹
de vera religione. Tota vita xp̄i in terris quaz per hoīem gessit
disciplina morum fuit. vnde Ysid. ethimolo. Non se gloriatur
xp̄ianum qui nomen habet absq; re. Ille est xp̄ianus qui fact⁹
xp̄ianum se oñdit ambulās sicut et xp̄s ambulauit a quo nomē
contraxit Amb. Dia habemus in xp̄o. Si auxilio indiges virt⁹
est. si mortem times vita est. si tenebras fugis lux est. si abū q̄ris
alimentum est. gustate et videte. Item sciendum q; crucē xp̄i
diuersimode multi portant. Primi hanc portant cum symone
cireneo: ⁊ sunt illi qui portant crucē siue iugum penitentie cū
tedio ⁊ non voluntarie sed cum labore: quam crucē penitentie
siue religionis ⁊ laboris nequaq; portarent si cōmode subter fu-
gere possent. Secundi portant crucē tribulationum ⁊ miseriā
⁊ afflictionuz cum latrone pendente in sinistra pte xp̄i qui ppter
demeritum suum in populo seditione⁹ conatauit ⁊ homicidium
fecit ⁊ ideo in crucē posit⁹ fuit. sic multi propter peccata sua que
demeruerunt apud deum siue apud homines tribulati ⁊ vexati
⁊ patiuntur vt eorum afflictio inapiat hic in p̄senti ⁊ in futuro
puniaturn eternāter Jhere. 27. Duplici contritione contere eos
dñe deus noster. Tercii portant crucē afflictionis ⁊ miserie cū
latrone dextro qui licet crucē ex delicto meruerunt hic tamen
patienter sustinuerunt. quia xp̄m iuxta se pendente⁹ innocēter
vident di. Nos quidem digna fact⁹ recipimus: et tales habent
innocēte⁹ mortem xp̄i p̄e oculis qui tot ⁊ tanta sustinuit nec tñ
vllum p̄ctm fecit. 1. Pe. 2. Qui peccatum non fecit ⁊c. Si passio
xp̄i ad memoriā reuocetur nihil est qd nō equo aīo tolleretur
Quarti portant libenter crucē siue afflictionis ⁊ miserie. ⁊ sunt
illi qui multa sustinent patienter ⁊ letanter. ⁊ penā quā sustinēt
nō merent. quos de⁹ pater cum xp̄o ihesu quotidie crucifigi ⁊
mortificari p̄mittit ⁊ tanto magis honorabit eos in celo vbi erit
inestimabile gaudium. Jhero⁹ in epla. Nullus labor durus. nullus

tempus longum videri debet in quo gloria eternitatis acquirunt
 Aug⁹. factus possumus dicere in illa patria quod ibi desit mores.
 non est ibi lux⁹. non est infirmitas: non fames. nulla sitis. nullus
 estus. nulla melitica. nulla tristitia. sequitur. Sicut filii carissimi
 Gwillerinus. Licet omnes homines sunt filii per creationem. tamen
 hic tria genera hominum specialiter dicuntur filii dei. Primi qui
 diligunt inimicos Math⁵. Diligite inimicos vestros. Secundi
 sunt paucissimi Math⁵. Beati paucissimi etc. In iudicio esto pupillus
 misericors ut pater: et eris tu sicut filius altissimi obediens et mi-
 sererebitur tibi magis quam mater. sequitur. Et ambulate in dilectione
 sicut Christus dilexit nos. Vbi sciendum quod deus diligendus est super
 omnia. quia nulli creature tantam dilectionem ostendit sicut homi-
 ni: quod creaturas super omnes scilicet angelos non redemit. Item inferiores
 creaturas in mundo existentes et viuentes scilicet animalia et volucres
 non ordinavit ad gloriam eternam per capiendam: sed mediarum
 creaturam scilicet hominem redemit sua amara morte et ad gloriam
 eternam ordinavit cum nos tam ardentem dilexit. sic quod nos super
 omnes creaturas: immo quod magis est super seipsum dilexit Bern⁹.
 Si non dilexisset me plus quam se non dedisset se pro me. ideo debemus
 ipsum super omnia diligere etiam plus quam nos ipsos sic quod sue dilectioni
 nihil proponamus nec patrem nec matrem nec uxorem nec pueros
 nec divitias nec honores nec quicquam in celo et in terra creatum. sed
 ipsum proponamus omnibus rebus creatis: et sic erimus filii et cohe-
 redes Christi Aug⁹. Imensus es domine et sine mensura debes amari
 ab his quos pro solo sanguine redemisti. Quantum ad secundam
 partem dicit Apostolus. Fornicatio aut turpitudine aut turpiloquium
 aut scurrilitas nec nominetur in vobis. Vbi sciendum quod plures
 sunt qui verba luxuriosa et scurrilia proferunt per que proximos
 scandalizant et ad malas concupiscentias provocant et in hoc deum
 graviter offendunt. et cum tales corrigantur. dicunt ore quod tamen
 est falsum Crisostomus super Math⁵. Quale cor: unusquisque habet talia
 verba loquitur et talia opera facit Aristoteles. 4. Ethic. Qualiter
 unusquisque est taliter loquitur et facit. Ex his sequitur quod qui talia
 proferunt siue viri siue mulieres siue virgines in hoc se habent impu-
 dica ostendunt cor dauid. Quales sermo proferunt: talis et animus
 comprobatur. Unde querit verum sit peccatum mortale loqui verba
 scurrilia luxuriosa et alleciva siue iocosa. Respondet quod quando quis
 loquitur talia verba ea intentione ut aliquem alliciat ad actum malum
 sic peccat mortaliter. sed si in ioco loquitur peccat venialiter. unde
 dicitur in decretis. Deus iudicat verba secundum intentionem proferentium

Sermo

Simile intelligendū est de risu cum q̄s arrideret aliquā personā ea intentione vt illam ad malam concupiscentiaz vel ad actum malum alliceret. tunc talis p̄pter peruersam intentionem peccat mortalr Lu. 6. Ve vobis qui nunc ridetis. Sed si aliq̄s arrideret aliquam personam ex quadam leuitate ⁊ ex ⁊suetudine vel admiratione vel ex ioco. tunc vix peccaret venialiter. Similiter intelligendum est de visu cum quis inspicit aliquam personam ea intentione vt eam ad malum concupiscere velit peccat mortalr Math. 5. Qui viderit mulierem ⁊c. Sed si quis videret mulierē vel virginē tanq̄ rem vel imaginē pulcrā non mala cogitando vel affectando non peccat Greg⁹. Non debet intueri quod non licet cupisci. vnde etiaz Aug⁹ in regula. Neq̄ feminas videre phibemur: sed appetere vel ab ipsis velle appeti criminofum est Exemplum q̄n de bonis loq̄mur angeli sunt presentes. q̄n v ro de turpibus loquimur tunc demōes sunt presentes ⁊c. quere in promptuario. Quantum ad terciā partē sermonis dicit hic Ap̄ls. Ut filii lucis ambulate scz de bono in melius proficiendo. ⁊ hoc per virtutes ⁊ bona opera que sunt meritoria vite eterne Queritur vtz vnus actus et idem ipsius voluntatis potest esse bonus ⁊ malus: puta si quis est ad ecclesiam continue vadens: Et arguitur primo q̄ sic. Motus enim vnus qui est continuus potest esse bonus ⁊ malus: puta si q̄s ad ecclesia vadens. primo quidem intendit inanem gloriam: postea intendit deo seruire. respondetur h̄m sanctum Tho. 1. q. 22. arti. 6. Nichil prohibet aliquid esse vnum quod est in vno genere. ⁊ esse multiplex h̄m q̄ refertur ad aliud genus sicut superficies continua est vna h̄m q̄ ⁊siderat in genere quantitatis: sed est multiplex h̄m q̄ refertur ad genus colorum: ⁊ sic est partim alba ⁊ partim nigra. et h̄m hoc nihil prohibet aliquem actum esse vnum h̄m q̄ refertur ad genus morum: verbi gratia. Ambulatio continua est act⁹ vn⁹ h̄m genus nature: potest tñ contingere q̄ sint plures h̄m genus morū si mutetur ambulantis voluntas que est principium actūū moralium. Si aut acapitur vnus actus prout est in genere morū impossibile est q̄ sit bonus ⁊ malus bonitate ⁊ malitia morali. si tñ sit vnus vnitatem nature ⁊ non morū potest esse bon⁹ ⁊ malus Itē arguitur sic. cum seruus sit quasi instrumentū dñi sui. tunc actio serui est actio dñi sicut instrumenti actio est actio artificis: sed potest contingere q̄ actio serui p̄cedit ex bona voluntate dñi ⁊ sic fit bona: ⁊ ex mala voluntate serui ⁊ sic fit mala. Itē arguitur respondetur q̄ alia est actio dñi ⁊ serui. ideo nihil prohibet vnaz

esse bonam & aliam esse malam s̄m dignitatem et diuersitatem
 voluntatis, Item queritur vtrum in humanis actibus aliquis ne
 differens inuenitur. respondetur s̄m sanctum Thōm. in quarto
 scripto q̄ nullus actus a voluntate deliberatus esse potest qui nō
 sit bonus aut malus. Cum em̄ sit rationis ordinare actus a rōne
 deliberatiua procedens: si non sit ad debitum finem ordinatus &
 hoc repugnat rationi & habet rationem malū vt dare elemosinā
 p̄pter vanam gloriā: sed si ordinatur in debitum finem venit
 cum ordine rōnis: vnde habet rōnem boni sicut dare elemosinā
 p̄pter deum indigenti &c. vnde necesse est actum hominis a de
 liberatiua ratione procedentem esse bonum vel malum. Si autē
 non procedit a ratione deliberatiua sed ex quadā imaginatione
 sicut cum aliq̄s fricat barbā vel mouet manū vel pedē. & licet
 actus proprie loquendo non est moralis seu humanus cum non
 sit actus a ratione clatus. & sic erit indifferens quasi extra gen⁹
 actuum moralium. Item q̄nq̄ contingit q̄ actus non includit
 aliquod pertinens ad ordinem rationis. sicut leuare festucam de
 terra & huiusmodi. & tales actus s̄m speciem sunt differentes nō
 q̄ actus humani vel morales dicuntur: sed q̄ sunt a ratiōe hōis
 procedentes: & sic sartor sutor pistax faber et communiter omnis
 mechanic⁹ laborator siue sit famulus vel ancilla in omni labore
 meretur aut demeretur gaudium vite eterne: de hoc dicitur in
 Ps̄. Labores manuum tuarum &c. vnde etiam Ap̄t̄. Scimus
 quoniam diligentibus &c. Si infideliter laborat tunc meretur &
 edificat ad infernum. Querit̄ an sancti exsistentes in celo possunt
 peccare. respondetur s̄m sanctum Thō. q̄ non. quia iam sunt in
 bono confirmati vt angeli sed contra. Gloriam non tollit naturā
 sed ante peccare poterant. ergo et post. Respondetur gloriā et
 gratiā non tollit naturam sed defectus nature. Peccare autē
 non est aliquid de se. sed nature defectus. Item sciendū q̄ nullus
 potest loqui aliqd̄ verbum quin meretur aut demeretur. Ratio
 est. quia loqui est actus rationis Aristoteles. 1. Politic. Nullum
 animalium naturaliter habet sermonem q̄ homo. Item sciendū
 q̄ Scotus dicit q̄ qui inducit aliquē ad actus viciosos tenetur
 restituere damnum sed inducendo eum efficaciter ad penitentiam
 & virtutes per se vel per alium. Vltimo nota exemplū de bonā
 voluntate dei quā habet ad peccatores narrat Anselmus in li.
 de similitudine bo. Dum semel equitaret de vna ciuitate ad aliam
 lepus a canibus & venatoribus insequēbatur. & dum esset quasi
 captus non aliunde habuit r̄ fugiū q̄ sub equo in quo sedebat

Sermo

beatus anselmus ubi habuit presidium: quod cum aduerteret
traxit ad se frenum et stetit firmus: canes undique circumstabant
equum et tamen non erant ausi intrare sub equo. Lepus autem
totus tremebundus ignorabat quid dominus equi facere vellet: an
tradere ipsum in manibus canum et venatorum. an seruare eum
et restituere pristinae libertati: deinde veniunt venatores videntes
leporum sub equo gaudium sunt credentes ipsum capere posse et vo-
lentibus intrare sub equo ut eum possent capere beatus anselmus
prohibuit dicens. Non esse conueniens illum offendere qui sub
sua venerat protectionem: et permisit leporem restitutioni sue
pristinae libertati abire. tunc lepus reuertens ad campos exiliis
et gaudens curreat. remanentibus venatoribus et canibus qui
dolebant de hoc quod viderant. quod exemplum sic exponens
Lepus est inquit anima peccatrix que a canibus et venatoribus
infernus insequitur. anxiatur ipsa quod non potest habere refugium
tandem sub equo qui habet quatuor pedes. sub fide et doctrina
quatuor eu angelistarum tremebunda se abscondit sed tamen ignorat
quid possessor equi. christus velit de ea agere: quod pius dominus
aduerterens frenum iusticie retinens a canibus et venatoribus eam
defendit. et dimissis peccatis eam pristinae libertati restituit.

Dominica letare ad Galathas. *cap. 4*

Matres. scriptum est. Quonia abraham duos filios
habuit. unum de ancilla. et unum de libera. sed qui
de ancilla secundum carnem natus est. qui autem de libera
per reuersionem. que sunt per allegoriam dicta. Hec enim
sunt duo testamenta. Unum quidem in monte syna in ser-
uitutem generans que est agar. Syna enim mons est in
arabia qui diuidus est ei que nunc est iherusalem et seruit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est iherusalem libera
est que est mater nostra. scriptum est enim. Letare sterilis
que non paris. erumpe et clama que non parturis: quia
multe filie deserte magis quam eius que habet virum. Nos
autem fratres secundum ysaac promissionis filii sumus. sed quod
tunc qui secundum carnem natus est persequatur eum qui secundum
spiritum ita et nunc. sed quid dicit scriptura. Et ecce ancilla
et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio
libere. Itaque fratres iam non sumus ancille filii sed libere.
qua libertate christus nos liberauit etc.

Sermo. xvii. super epistolam

Illa que sursum est iherusalē libera est Gal. 4. Cum tam
 in isto sacro tpe pñiam assumpsimus ⁊ etiam in itinere
 sumus ad celestes iherusalē ⁊ gloriā tunc sanct⁹ Paulus
 qui vsq; ad tercium celū raptus fuit nobis cōmendat illā celestē
 iherusalem dicens. Illa que sursum ē. Vnde in pñti sermōe tria
 sunt dicenda que tangūt in epla. Primo cōmendatio celestis
 iherusalem ⁊ quō distinguit nouū ⁊ vetus testamentum. Secdo
 quō ab initio mōi mali persecuti sūt bonos. Tercio de libertate
 qua xps nos liberauit cum vno exemplo. Ad primum sciendū
 qd̄ Ap̄ls cōmendat nobis celestem ir̄m a situ di. Illa que sursum
 est iherusalem. Et vere sursum: quia in celo empireo est tam altū
 qd̄ nō potest mensurari. Cum enim minima stella s̄m Alphonsi
 est maior tota terra: tñ ppter nimiam altitudinē celi ⁊ latitudinē
 terre videt parua. Et profunduz maris quō dimensus est. ⁊ q̄
 tam alta est celestis ir̄m tunc ibi est mūdicia maxima: qz sordes
 ad valles de fluunt. vnde Joh. dormiens sup pectus dñi eiusdez
 ciuitatis mundiciāz cōtemplatus est. Ap̄c. 1. Non intrabit in ea
 aliqd̄ conquinatum aut abhōiationem faciens aut mendacium
 nisi qui scripti sunt in libro vite ⁊ agni. Ideo supremus angelus
 ibi p̄sistere non potuit cum p̄cto. sed de celo corruit in profundū
 inferni. Secundo cōmendat celestes ir̄m a summa libertate cum
 diat. Libera est. Ea enim q̄ aggrauant ⁊ destruit corpus hoīs
 sunt ista fames sitis estus frigus fatigatio. ab his omnibz libera
 est Ap̄c. 21. Absterget deus om̄. la. ⁊c. Bern. de confide. Non
 surget tibi aliq̄ malicia. non carnis miseria. nulla ibi egritudo:
 nō fames nec frigus nec estas nec lassitudo ieiunii nec tēptatio
 inimici nec peccandi voluntas nec delinquendi facultas sed tota
 leticia ⁊ exultatio. Puto qd̄ quibbet homo libenter iret ad illā
 ciuitatez: ibiq; moraturus in qua nec posset infirmari nec mori
 ⁊ in qua nihil aduersi haberet Aug⁹ de ci. dei. Illi⁹ ciuitatis est
 vna in omnibz inseparabilis voluntas ab omni libe rata malo: ⁊
 in omni loco bono referta. Tercio cōmendat a nimia caritate cū
 dñ. Mater nr̄a. ⁊ in hoc oñditur qd̄ super ni cines illius ciuitatis
 nos amat ⁊ a nobis amari desiderant. Mater em̄ amat ⁊ amat
 Pro quo sciendum qd̄ in eterna patria proximū diligemus sicut
 nosmetipsos. nam hic caritas incipit. ibi perficit. Naz nuncq; p̄
 intm̄ dilexit filium nec mater filiam nec frater fratrem nec vj or
 maritum sicut vnusquisq; in celo proximus suum. nec pater nec
 mater nec ceteri sanguinet ita gauisi sunt de suis carissimis: siue
 reges siue pape siue sint ep̄i vel etiā quantumcunq; magnificati

Paulo in Galat. cap. 4

Joh. in Apoc. cap. 21

Sermō

et exaltati sunt in hoc mundo: sicut in celo unusquisque gaudet de bono proximi: et in maiori gloria maius gaudium tibi prestat: nam ipse dividit et participat unicuique gaudia et merita sua. post hoc propheta patriarche apostoli martires confessores et omnes electi exites in celo quilibet in fraterna caritate dividit tecum et tu converso secum: quia in celo diligimus et cognoscimus nos mutuo. unde magister sententia. di. 4. q. 4. Per caritatem que in singulis erit perfecta tamen quisque gaudebit ac si haberet in seipso. Ex dictis patet quod quilibet in celo habebit omnia merita et omnia gaudia omnium sanctorum: quia quod sibi deficit in altero habebit Gregorius. Ex illius enim perfecte caritatis merito fiet ut unusquisque habiturus sit in alio quod non habet in proprio merito. Unde querit utrum beatus plus diligat primos quam extraneos eque sanctos, Respondetur de equaliter bonis plus diligit proximos: ergo sanguinem aut aliquem alium quem hic quis ordinato amore dilexit plus diligit. ista dilectio in celo augetur et perficitur. unde in millesimo plus diligit filium quam hic dilexit in mundo. sicut vir uxorem et converso uxorem maritum et frater fratrem et soror sororem et amicus amicum etc. et ista dilectio erit magna consolatio christianis quando amici moriuntur. 1. Thessal. 4. Nolumus vos ignorare de dormientibus sicut et ceteri qui spem non habent sed future resurrectionis: quilibet christianus spem habere debet quod sit sicut secum commoraturus. vel si hic tibi fidelis vel caritativus fuit. multo plus in futuro erit. Item sciendum quod ordo dilectionis attenditur quantum ad proximitatem ad deum: ergo quanto plus in celo erit deo proximior: tanto ferventiori amore diliget a sanctis et angelis. Unde beata virgo maria ibi pre omnibus sanctis a quolibet sancto plus diligitur. quia ipsa est deo proximior: sequitur iohannes baptista petrus et paulus etc. quia quilibet in celo diligitur secundum quod deo erit proximior etc. Item notandum quod illa caritas futura primo debet inducere quemlibet christifidelem ad diligendum proximum suum: nam qua ratione poteris illum odire: aut sibi malum optare: aut sibi non favere que deus contulit tibi qui in futuro plus diliget te in celo quam omnes matres dilexerunt suos pueros in mundo. Secundo quemlibet fidelem inducere debet ad subveniendum proximo in elemosinis et vite necessariis: nam qua ratione poteris proximo tuo hic negare temporalia tua qui tecum commundet in futuro omnia merita sua. Tertio inducit ad gratulandum proximo suo in quolibet bono opere sicut est ieiunare orare elemosinam dare surgere mane ecclesias frequentare missas et sermones audire. nam si vera fidem habes tunc credere debes quod omnia opera proximi tua erunt in celo. Et iste est vnde am

Ad Thesal. cap. 4.

articulus fidei credere sanctorum comunem et participationem
 oim meritozum hic et in futuro. vnde dicit Appls. Nec sunt duo
 testamenta. Vnde querit que sit differentia inter nouam legem et
 antiquam. rñdetur hm sanctu Tho. 2. 2. q. 91. q. vna distinguit
 ab alia sicut perfectu ab imperfecto. Et ratio h9 diuersitas hm
 eunde est triplex. Prima est talis. illa est lex perfectior q ordinat
 hoiem ad perfectiorem finem. sed lex antiqua ordmabat ad fines
 terrenum et imperfectum. Duo enim promittebant seruantibus
 legem antiquam. Primo augmentum substantie tpalis Ysa. Si
 volueritis et audieritis me bona tre comedetis. Secdo plangatio
 vite temporalis Leuit. Custodite leges meas atq iudicia ic. sed
 seruantibus nouam legem promittitur regnum celoz Mat. 5.
 Beati pauperes spu ic. Secdo promittit eis vita eterna Mat. 5.
 19. Vos qui reliquistis oia et secuti estis me cent. ac. et vita et. ic.
 Secunda ratio talis est. illa lex est perfectior q ordinat hoiem ad
 perfectiorem iusticiam: sed hoc facit lex noua. quia cohibet manu
 et animum et operationem et cogitationem: sed lex vetus cohibet
 manum et operationem. ppter qd xps dicit Mat. 5. Nisi abundauerit iusticia vestra ic. Tercia ratio talis e. illa lex est pfectior
 que induat hoiem ad seruanduz mandata amore et non timore
 h hoc est lex noua et non vetus Aug9. B. cuius differentia timor
 et amor. ergo lex noua est pfectior. Cum g iudei solate antiquam
 legem seruauerit que non ad perfectum et eternu ducebat: qnto
 magis nos debemus cum omni sc hitudine seruare nouam legem
 pro cuius remuneratione dat vita eterna. Ad secundam ptem
 sermouis dicit Appls. Quod enim is qui hm carnem natus est.
 persequeretur eum qui hm spum. ita et nunc Wilhelmus sup illa
 verba. q mali odiunt bonos et persequunt non est nouum ymo
 incipit a mundi initio odiuit cayn fratrem suum et occidit eum
 Gen. 3. persecutus est ysmahel ysaac: sicut dicit Appls. Odium
 elau fratrem suum iacob volens eum occidere Gen. 37. sed odiu
 tale no hnt iusti timere cum xps dicit Mat. 5. Beati estis cum
 oderit vos mundus. insuper et mds odiuit xpm Joh. 16. Si mds
 vos odit ic. Item memento te sermouis que ego dixi vobis. No
 est seruus maior dno suo. si me persecuti sunt et vos persequent.
 et qd grauius solet esse mds sine causa euz odiuit ps. Posuerit
 aduersum me mala pro bonis. Non mirent e. go xpi fideles nec
 egreferant si eos odunt q eos amare deberent Aug9. Magna
 solatio est membri xpi a capite: sequit. Sed qd dicit siri. ta.
 Si ioc ancillaz et filiu eius. Non enim erit heres filius ancille cum

Abbas. b. b. b. Gall. cap. 4.

Maffei. 5.

Sermo

Filio libere. Vbi nota q̄ inter oia que hoies h̄ mundi desiderāt istud est potissimū vt scire valeant vtz filii ⁊ ciues celestis ir̄m sint siue filii tenebrarū. quod tñ de⁹ nulli dedit p̄ter mala que euitatur ⁊ p̄ter multa bona que ex hoc sequunt. vnde Seneca li. 4. suarum declamationum sic dicit. q̄ quidam mortua vxore que in partu moriebat: statim duxit illum puerū prime vxoris ad rusticā extra ciuitatem educandū: ⁊ ex secunda vxore satis cito habuit alium puez quem ad eandem misit etiaz educandū vtrūq̄. Post longum vero tps cum rident pueri per oia silces erant. licet scds iunioris esset etatis forte vnus am̄: nihilomin⁹ secundus intantum creuit sicut ⁊ primus vt multotiens attingit. Querente aut̄ matre a patre quis pueroꝝ esset eius noluit ei pater dicere. igit̄ acquerente adhuc matre et flente filii videntes matrem seu noueraz flere flebant cum ea: quos pater alloquit̄ dicens. Quid fletis pueri. ego enim nō iudicauī quis puer esset su⁹ ⁊ hoc ideo feci: quia si sciret tunc solummodo ipsa h̄ret curā de filio suo et non de filio alterius matris. itaq̄ ea sic remanente in dubio curam gerit vtriusq̄ equalē. Spūaliter per istū patrez intelligimus xp̄m qui habet duos filios: vnū de matre mortua in partu scz peccatorē. ⁊ alium in sc̄ntia bona que etiā habet filium. ⁊ hoīem bonum ⁊ electū: quia de eo in rure. in via huius mundi equalr nutriunt̄ Math. 5. Puet super bonos ⁊ malos. Ecclesia que est nouerca maloz ⁊ iustoz mater ignorat in p̄nti quis sit filius elect⁹ vel prescitus Eccl. 9. Nescit homo an amore an odio dignus sit. Sed xp̄us occultat ne peccator absq̄ nut rice remaneat. sed ambo sic nutriunt̄. qz boni ex hoc erunt in maiori merito: q̄a inter malos bene viuunt et mali citius p̄nt conueri p̄ter exemplum bonoz: sed in fine messis discernuntur boni ⁊ mali. Quantum ad teruaz partem dicit hic Xp̄s. Itaq̄ nos sum⁹ anille filii sed libere qua liber tate nos liberauit: quia adā ⁊ eua per sex peccauer̄. sic econuerso xp̄s per sex satisfecit. P̄tio per superbiā: quia similitudinem dei appetier̄. ⁊ ad hoc inuitauit eos serpens di. Eritis sicut di. sic econuerso xp̄s ad satisfaciendū assimilatus est sceleratissimo barrabe latroni qñ dixit pilatus. Quez vultis vobis dimitti. barrabam an ihm x̄c. Iudei petier̄ barrabaz dimitti ⁊ ihm crucifigi. ⁊ sic barrabas latro dimissus est ⁊ xp̄s ad mortez iudicatus ⁊ in medio duoz latronū suspensus. ⁊ sic impleta est scriptura que dicit. Et cum iniqs reputat⁹ est. Secundo sciam dei illiēte sitier̄ illeci per serpentem dicentē Scientes bonū ⁊ malum. sic xp̄s ad satisfaciendū voluit reputari

xvii

stultus ut ostenditur in herode qui spreuit eum cum exercitu suo
 et indutum veste alba remisit ad pylatum sicut fatuum. Inter iudei
 velabant faciem eius et colaphis eum cedebant dicentes, Prophetisa
 nobis xpe x. Tercio primi parentes rapuerunt non sua sed fructum
 ligni quem sine licentia rapuerunt. sed xps ad satisfaciendum spoliari
 voluit vestimentis suis Ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea x. hoc
 specialiter intelligitur de tunica inconsutili quam volebant scindere
 Joh. 19. Quarto peccauerunt in comedendo: quia hoc quod ipsis
 inhibatum fuit cum appetitu comederunt Gen. 2. Et vidit mulier
 lignum quod esset bonum ad vescendum et pulchrum visu respectuque
 delectabile tulit de fructu et comedit deditque viro suo qui etiam
 comedit. sed xps ad satisfaciendum amaz abum et potius in cruce
 pendens comedit et bibit. de quo dicit in Ps. Dederunt in escam
meam sel x. Quinto primi parentes excusauerunt se culpam suam
 retorquendo in deum. adam dixit, Mulier quae dedit mihi in
 socia dedit mihi et comedi. q. d. Si non dedisses mihi mulierem
 cui societatem exhibere deberem non comedissem: mulier etiam
 excusauit se dicens. Serpens decepit me. q. d. si non creasses astutum
 serpentem per eum non fuisset decepta. Sed xps ad satisfaciendum
 noluit se excusare coram pylato: nec coram herode in multis: sed
 tacuit ita ut presens ammiraretur dicens. Tu nihil respondes ad ea x. h.
 ipse tacuit ut habet in Pla. Sicut ovis ad occasionem ductus est
 Sexto primi parentes suo creatori inobedientes extiterunt qui et
 contra preceptum dei fecerunt. sed xps ad satisfaciendum pro hoc factus
 est obediens usque ad mortem x. Unde queritur ut mors xpi fuit
 necessaria et ut non fuit alius modus redimendi mundum. respondet
 sanctus Tho. 31. q. 46. q. non: sed deus de potentia absoluta que
 non est legibus allicita potuisset aliter redemisse mundum. Hoc sic
 patet. quia quilibet potest iniurias in se commissas libere dimittere
 non faciendo contra iustitiam ut dicit lex: sed peccatum fuit in deo
 commissum ut patet in Ps. Tibi soli peccavi: h. dicit sanctus Tho.
q. ita mors xpi fuit necessaria quod deus non potuisset mundum per
meliozem et duentiozem modum redimisse. Ratio est quod homo
pro peccato debebat deo satisfacere et non potuit et deus non debuit
quia non fuit actor peccati sicut homo. Unde oportuit quod esset unus
qui esset deus et homo: et iste est xps qui in quantum deus potuit
in quantum homo debuit. Quid autem mors xpi sufficiens satisfactio
pro omnibus peccatis totius mundi fuit ostendit Aug. dicens. Una
gutta preciosi sanguinis xpi satisfecisset pro redemptione omnium hominum
Bern. in persona xpi. Nonne satis pro te vulneratus sum. nunquid

psalmo vigesimo primo

psalmo sexagesimo octavo

psalmo quinquagesimo

Sermo

pro iniquitate tua afflictus sum. Cur addis afflictionem afflicto. magis me a ggra uat vulnera pcti tui q̄ vulnera corporis mei Aug⁹ in li. contra hereses. Te inquit ad pctorem xps cum esses inimicus patri meo reconciliaui. cum inter motes ⁊ filias errares q̄siui te. humeris meis portauit te. patri meo reddidi te. laboraui sudauit. caput meum spinis opposui. manus meas clauis obieci. lancea latus meum aperui. sanguinem meum effudi. aiam meam posui ut cōiungerem te mihi ⁊ tu diuideris a me. Ultimo nota exemplum de infinita misericordia dei. Mulier quedā negauit fidem ⁊ tradidit se dyabolo ⁊ proprium filium occidit ⁊ tamen consecuta est misericordiam dei. quere in promptuario.

Dominica in passione ad Hebreos. *Capitulum 9*

Pater. xps assistens pontifex futurorum bonorum per amplius ⁊ perfectius tabernaculum non manu factum. non huius creationis. neq̄ per sanguinem hircorum aut vitulorum: sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta. eterna redemptione inuenta. Si enim sanguis hircorum aut taurorum ⁊ cinis vituli aspersus in quatuor sanctificat ad emundationem carnis: quanto magis sanguis xpi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruendum deo. Et ideo nouus testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem earum preuaricationum que erant sub priori testamento reprobationem accipiant qui uocati sunt eterne hereditatis in xpo ihesu ⁊c

Sermo. xviii. super epistolam.

Christus assistens pontifex futurorum bonorum ⁊c Heb. 9. Dominica ista uocat dominica in passione domini: et supprimitur Gloria patri in responsis et in introitu missae: quia Christus caput nostrum iam non palam ambulauit: sed post resurrectionem lazari abscondebatur se ad tps. similiter in euangelio hodierno etiam quedam tangunt prelude passionis christi ut dicitur. Tulit lapides ut iacerent in eum: sicut in epistola pentecostalis nunciat Apostolus passionem christi cum dicit. Christus assistens ⁊c. Unde in pentecostali sermone tria sunt dicenda Primo quatuor documenta que habemus in pentecostali epistola. Secundo alique questiones christi. Tertio exemplum. Ad primum sciendum quod Apostolus docet nos quod Christus assistit patri intercedendo pro nobis ⁊ hoc in quantum homo: et idem ⁊ Christus est doctor futurorum bonorum in quantum deus est. Unde magna est fiducia ex his pro quibus

Joannis cap. 18

xviii

ipse rogat. idem enim est qui rogat et qui rogatur. et hoc est contra ipsos pusillanimes et diffidentes qui diffidunt se non posse obtinere regnum dei etc. Pro quo notandum quod ipse multipliciter oravit et quotidie orat pro nobis et apostolus Joh. 14. Ego pro eis rogavi. et statim subdit. Non pro eis rogo tantum: sed pro eis etiam qui credituri sunt per verbum eorum in me. Secundo oravit lacrimas offerens et exauditus est pro sua reverentia. Tertio oravit sanguine Heb. 12. Accessistis ad sanguinem melius loquentem quam abel. Abel enim petebat vindictam: sed sanguis christi misericordiam. Quarto oravit cruciatum ostensione Berni. Secundo accessum habes o homo ad deum. mater ostendit filio peccatus et vera. filius vero patri vulnera: non potest esse repulsa ubi recurrunt tot caritatis insignia. Ro. 8. Qui est a dextris dei etiam interpellat pro nobis. unde Joh. 12. Si quis peccaverit. advocatum habemus apud patrem et ipse propitiatio est pro peccatis nostris. Ps. Respice in faciem christi tui: deus pater respiciens quod care emit ecclesiam parat et propter filium. Secundo docet in verbis promissis qualiter christus intravit in regnum celorum: quoniam per ipsum sanguinem introiit in celum: et hoc est contra illos qui volunt pati nec possunt intrare in regnum celorum. Vbi notandum quod christus per ipsum sanguinem voluit intrare ut ostenderet quomodo ingredi debeamus: quia per artem viam et angustam portam. Math. 7. Quoniam angusta est via et arcta etc. Pro quo sciendum quod via ad celum dicitur arcta propter quinque. Primo dicitur arcta: quia qui ambulat in ea debet viriliter immundis cogitationibus resistere Sap. Spiritus discipline effriget fictum et auferit se a cogitationibus que sunt sine intellectu. quia de cogitationibus nostris iustus rationem reddituri in die iudicii Sap. 1. In cogitationibus impiorum interrogatio erit. Secundo debent os et linguam non solum a malis et nocuis verbis cohibere sed etiam otiosis. Math. 12. De omni verbo otioso etc. Tertio contra incontinentiam carnis quotidie litigare Aplos. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. Quarto quia debent omnia mundi mala equanimiter tolerare Jaco. 1. Domine gaudium estimare carissimi fratres mei cum in varias temptationes inderitis. Quinto dicitur arcta: quia in ea semper debet stare ambulantes in timore et in prosperis et periculis suis in comedendo bibendo laborando Job. 9. Verebar omnia opera mea sciens quod delinquent non pereres. Similiter et porta celi dicitur arcta primo quia nullus intrabit per eam sine omni rei ablata plena restitutione Ps. Nec porta domini iusti intrabunt in eam etc. Berni. Iusticia est reddere unicuique quod suum est. Math. 19. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem regnum celorum etc. Aug. Si quis

Fiati. Capi. Decimo Septimo

Roma. 8.

Mat. 7. Luc. 13.

Jaco. Capite primo

Job. Capi. 9

Marg. Capi. Decimo Math. 7. Luc. 18

Sermo

aliena cum possit nō redditur penitentia non agitur sed fingit.
Secundo qz nullus intrabit per eam nisi renūciaverit omni odio
et rancori Joh. 3. Qui odit frēm suū homicida est. et scitis quia
ois homicida non habet vitam in se manentē. Ter cio qz nullus
intrabit per eam nisi caput inclinaverit. ergo qlibet debet se ad
humilitatez et obediam inclinare si vult regnū dei intrare. Sicut
enim adam per elationē et inobediam de paradiso repulsus est. sic
nos per aliā viam et per humilitatez et obediam intrare oportet
vellem paradysum. Ter cio ostendit Apłs xpm tm̄ semel passum
Vnde notandū qz in passione xpi semel remittunt peccata hoīs
sine pena exteriori scz in baptismo. Reduātes vero in pētis si
non peniteant pene remanent debitores aut hic aut in futuro. vñ
m̄gr sentē. li. 4. dis. 4. Deus ex iusticia dimittit delictū: vnde
fm̄ verbū Bern. Deterius est in pēto reduāre qz primo incidē
Joh. 8. Ecce iam sanus factus es. iam ampli⁹ noli peccare ne de
terius tibi aliquid contingat. Quarto ostendit Apłs difficultatem
redemptionis nostre cum dicit. Eterna redēptione inuenta. Vbi
scienduz qz hoīs redempti debent attendere diligenter qz care a
xpo empti sūt ne se vili foro dyabolo vendāt vt fatue mulieres
que qñqz pro qtuor denariis animam dant dyabolo et leceatari
corpus suum exponūt Aug⁹. Appendere precio ne tibi vilescas
Apłs. Empti enim sumus p̄o magno. Notandū qz passio xpi
reuoat nos a tribz pētis que sunt cōmuniōa in mundo Joh. 7.
Omne qd̄ in mundo est aut est cupiscentia carnis. aut concupi
scentia oculoz: aut superbia vite. et ab his reuoat nos per tria
que passus est in cruce et passione sua. Primo scz per paupertatez
per quam nos reuoat a cupiscentia oculoz. Tantam em̄ xps
paupertatem habuit vt nullā vestem sibi oīno reliquerent. sed tm̄
pannū quēdā quo erat p̄indus ad femoralia: sicut legitur in
euangelio nicodemī. Nullā enim habet appodiationē ad quam
caput lassum et afflictū reclinaret. et etiaz cum vehementer sitiret
non habuit tm̄ qz os suū humidaret. Secundo per humilitatem
reuoat nos a superbia vite. nōne magna humilitas hęc erat qz
a spuentibus faciem non auertit. et qz dorsum suum ad p̄riam
crucem portandā humiliavit. et qz etiam in medio latronū pede
nudo in publica strata ad spectaculū oīm transeuntū suspēdiū
non refutauit. Ter cio per magnā doloris asperitate reuoat nos
a miserāma luxuria. nōne magn⁹ dolor erat qz exceptis doloribz
quos sub flagellis et spinis passus fuit. etiaz corpus suū vsqz ad
singularem membroz oīm dimumerationē violenter extēderit
qz etiam manus eius et pedes grossis clauis perforat. et etiaz qz

*Jan. in prima Epistola
Capit. 3.*

*1a Corinth. in prima
Epistola Capit. 6.*

*1a Corinth.
Capit. 2.*

linguarum suam felle et aceto amaricauerunt. Item notandum quod passio
 christi multum efficax est peccatores obstinatos inducere ad penitentiam
 salutarem. Dicunt enim naturales quod aliqui lapides ita duri sunt quod
 nullo ferro frangi possunt sicut dicunt de adamante: nam si in marte
 ponitur et cum malleo ferreo desuper percutiatur ante marte vel
 malleum figitur et non frangitur. sed cum in sanguine hircorum calido
 ponitur statim mollescit: in cuius signum legitur quod in passionis
 christi hora petre scisse sunt. unde Gregorius, Cum saxa in passione christi
 scissa sunt duriora saxis corda illa videntur quod audita passione domini
 non scinduntur. Berni. super Cantica. Nihil adeo medicinale est
 peccatori. nihil adeo peccati interitus: sicut et crux figit viciam: nutrit
 virtutem. roborat et confirmat ad gratiam sicut memoria domini
 passionis. unde etiam Augustinus. Nec medicina tanta fuit quanta cogi-
 tationi non potest. que superbia sanari potest si humilitate filii non
 sanat. Quantus ad secundam partem istius sermonis tunc queritur
 hic vixit christus passus fuisset si primus homo non peccasset. Rndetur
 quod non: quia passio eius fuit propter peccatum hominis. Berni. De bone
 ihesu quod tibi est mori: mori nos debemus et tu soluis: nos pecca-
 uimus et tu luis: opus sine exemplo. gratia sine merito: caritas
 sine modo: unde beatus Hieronymus in epistola ait. Conspui voluit ut
 nos lauaret. velari voluit ut velamen culpe et ignorantie a cor-
 dibus nostris auferret. in capite percuti voluit ut caput nostrum se-
 cundum ad salutem resisteret. colaphis et verberibus derideri ut nos et
 manibus et labiis et verbis et ceteris proximis appropinquemus. Secundo
 queritur vixit christus sponte pro nobis peccatoribus mortuus est: rndetur
 Christo. in vna questione quare fecit de morte christi et dicit quod sic. et ratio
 est. quia ipse elegit locum tempus et horam. et etiam clare patet per eius
 verba et opera. nam per verba dixit. Potestatem habeo ponendi
 animam meam. et dixit pylato. Potestatem non habeo. Facis ostendit
 quia sepe ut legitur in euangelis quod iudei volebant eum lapidare
 vel capere quod subito abscondit se vel fugiebat ab eis libere: et sic
 manus eorum euasit. et etiam quod venerunt ad eum armati gladiis
 et fustibus ad capiendum eum tunc cum solo verbo omnes ad terram
 prostravit quod dixit. Ego sum tunc omnes ceciderunt retro: sum nec
 poterant surgere nisi christo cecedente. Nec mirum quia erat deus
 contra quem non est potentia nec sapientia. Oblatus est quia ipse
 voluit. Tercio queritur quare christus passus est in iherusalem et non
 alibi. rndetur Iohannes nider quod christus suauitissime in iherusalem passus est
 Iherusalem enim erat locus a deo dilectus et electus ad sacrificia
 offerenda que quidem figuralia sacrificia figurabant christi passionem
 qui est verum sacrificium. Apoc. 5. Tradidit semetipsum hostiam et

Sermo

oblationem in odore suauitatis Beda in omel. Appropinquante
hora passionis dñs ihesus appropinquare voluit loco passionis scz
irlm. vnde etiã Leo papa in sermone. Qui serui suscepit formã
bethleem p̄legit natiuitati ir̄lm passioni. Secundo quia virtus
passionis xp̄i per totum m̄dm diffundēda erat. ⁊ ideo in medio
terre habitabilis pati voluit scz in ir̄lm. Opera tus est se latē
in medio terre. Deus autem rex noster ꝛc qđ est vmbilicus terre
Tercio qz hoc maxime conueniebat humilitati eius vt sicut tur
pissimum elegit mortis genus. ita etiã ad eius humilitatem per
tinebat qđ in loco tam celebri pati ⁊ fusionem nō recusabat ex ra
vebez: ⁊ etiã in loco caluarie voluit crucifigi. qz vt dicit Hiero⁹
Extra vebez loca erant in quibz truncabantur capita de collaribz
vnde caluarie de collaribz sumpsit nomen. Postea aut̄ ibi cruci
fixus est ihesus vt vbi prius erat area damnatorū ibi erigatur
vix illa martir. Quarto querit cum suam matrem xp̄us summe
dilexit cur eam p̄ntem habere voluit in passione. Rñdet idem
doct̄ qđ primo ideo vt figura rñderet figurato: qz nos per adã
⁊ euã p̄diti sumus vt simus filii ire. Item per mariã reconciliati
sumus mediante passione filii eius cui ⁊ p̄s matrem adesse voluit
vt amplius filii ire non sumus. Secundo vt mater n̄ra patendo
fieret sicut xp̄s pater noster in regeneratione per passionem cui in
baptismo ⁊ fo: m̄mur per quam passionem baptismus efficaciam
habet. vnde de passione beate virginis dicit Hiero⁹ in quodam
sermone de assumptione. Alii sancti in proprio corpore sunt passi
beata virgo in ea pte pro te passa est q̄ impassibilis ⁊ immortal̄
habet hoc est in aia. it̄co v: v: fateamur plus qđ martir facta
est que gladium passionis xp̄i in aia sustinuit. Tercio vt post
xp̄m virginēz mariã pte omnibz sanctis honoremus. Quarto vt
merituz virginis esset latius. Quinto vt ei xp̄s iohem in p̄sona
sua comendaret ⁊ oēs hoies vt cū ira dei iusto iudicio egredere
ad damnandū peccatores ipsa memore loci et t̄pis passionis xp̄i
pro nobis efficacius interpellaret. ac si in illa n. commendatione
filius dei diceret. Vide mater cui⁹ cordis ⁊ operibz quicquid ego
patior p̄ peccatoribz vt eos tibi habeas recomendatos: et ideo
xp̄s nrem sue passioni interesse voluit vt p̄ suã intercessionē cui
nō est phas aliqd denegare occasionē hēat miserendi p̄toribz
Ad terciã partē nota exemplum de pellicano qui dum aspiciat
pulos a serpentibz venenatos ⁊ occisos expādit alas sup ipsos
⁊ peccatit seipm cum rostro in pectore suo vt sanguis exeat quo

pulli balneantur ⁊ remiſcunt: led quia pelicanus ex ſanguinis effuſione debilitat vt volare nequeat ad capiendū cibum: ideo cogunt pulli exire nidum ⁊ procurare cibum pro ſuis parentibus. Et quia non oēs pulli faciunt illud: ymo aliqui ex eis deuorant quicquid ab eis portat. deo hoc attendentes parentes illos de nido eiciunt tanquā ingratos. ſic xp̄us aſſilat ſe pelicano dicens. Similiter factus ſum pelicano. q̄ vt poſſit mortificatus a ſerpente in ſernali reſuſcitare: exp̄adit brachia ſua in cruce et extracto ſanguine e⁹ de eo: pore ⁊ corde nos balneauit ⁊ eius liuore nos viuificauit. Videt enim nunc debilitatus ⁊ nō poſſe volare. q̄d faciunt boni xp̄iani. paſcunt eum. ⁊ pauperes quos xp̄s in ſe recipit ⁊ quicquid eis ſit reputat ſibi fore factū. Math. Quod vni ex minimis meis feceritis ꝛc. Sed peruerſi et ingrati filii qui vorana pauperem in abſcondito eiciuntur de nido. ⁊ gloria celeſti. Grati vero ⁊ benefacientes erunt in gloria celeſti. Item aliud exempluz de infinita miſericordia domini iheſu xp̄i de illo peccatore qui peccauit cum ſorore ⁊ occidit matrem ⁊ fratrem quomodo miſericordiam dei conſecutus eſt. quere in promptuario. 121.

Domínica palmarum ad Philipenſes

Ratres. hoc ſentite in vobis q̄d ⁊ in xp̄o iheſu qui cum in forma dei eſſet non rapinaz arbitratus eſt eſſe ſe egalem deo: ſed ſemetipm̄ exinaniuit formā ſerui ac̄cipiens. In ſimilitudinē hominū factus eſt habitus inuentus vt homo. Humiliauit enim ſemetipſum factus obedies vsq̄ ad mortem. mortem autē crucis. Propter q̄d ⁊ deus illum exaltauit. ⁊ donauit illi nomē quod eſt ſup̄ omne nomē. vt in nomine iheſu omne genu ſiectatur celeſtium terreſtrium ⁊ infernozum. omnis lingua ſitetur quia dominus iheſus xp̄s in gloria eſt dei patris.

Sermo. xix. ſuper epiſtolam

De ſentite in vobis ꝛc ad Philippen. 5. Greg⁹. 7. moral
Tanto quis eſt per ſedior quanto per ſed⁹ ſentit dolores alienos. Ratio illius poſteſt ſumi ex hoc. naz quanto q̄s plus eſt in gr̄a ⁊ caritate. tanto magis de oi malo triſtat alieno. Hoc enim eſt priuilegiū caritatis vt quis de malo proximi ſicut de pp̄io dolet ꝛc. Ap̄ls, Gaudete cū gaudentib⁹. flete cū flentib⁹ ergo in premiſſis verbis hō. tat nos Ap̄ls ad compatiendū xp̄i doleib⁹ ⁊ eius miſeriaz vt n̄ram debemus ſentire. Vnde in p̄nti ſermone tria ſunt dicēda, Primo que facta ſunt in die palmarum

Sermo

Secundo q̄ sunt illa q̄ inducere nos debent ad compatiendū x̄po
Tercio de obedientia x̄pi. & quare mori voluit in cruce cum vno
exemplo. Ad primū dicit Joh̄. nider q̄ in die palmaz quinq̄
mirabilia & vtilia x̄ps fecit. Primo amare fleuit super iherusalem
& populum compatiendo ipsis de malis futuris sc̄z de occisione &
venditione populi et destructione templi & ciuitatis q̄ destructio
ciuitatis & venditio populi facta est per tytū & vespasianū anno
42. post ascensionem. Secundo hodie processionalit̄ recipi voluit
vt rex. in signum h̄ clamauerit. Benedictus qui venit in noīe
dñi rex israhel. Tercio hodie emētes & vendentes eiecit de tēplo
et mensas euertit Mar. 19. Quarto cecos et claudos plures qui
in templo ad eum accesserūt sanauit. Quinto docebat in templo
tota die Mat̄h. Circūspēdis omnibz cum iā esset hora & vesper
tina exiit in bethaniam. quia hospiciū h̄re non potuit in tam
magna ciuitate propter iustam p̄dicationem quam ipsis iudeis
p̄dicauerat, Item sanctus Tho. probat multis autoritatibz euan
gelicam paupertatem q̄ x̄ps in eadem circūspēdione mendicauit
hospiciū & victū. circūspēdis dicit euangelista omnibus hīs i
peatis necessariis verbo vel facto cogit̄ exire vrbem p̄pter viduz
& hospiciū. Ad sc̄dam partem sermonis notandū q̄ ad hoc
q̄ aliqui compatiunt̄ quinq̄ inducunt que oīa in x̄po fuerant:
quare ei compati debemus. Primū est patientis nobilitas. q̄nto
enim aliq̄s nobilioz & delicatioz est in natura tanto magis afficit̄
dolore si percutiat. Cū ergo s̄m Dam̄. de purissimis sanguinibz
virginis caro x̄pi formata fuerit per sp̄m sanctū & nobilissime
complexionis extiterit maior dolor in eo fuit q̄ in aliquo homie
Secundū est patientis pietas: quia magis compatiūmur ei quez
nouimus esse piū q̄ illi quem scimus esse durū: q̄a & ipse deus
non miseret̄ duris et sine misericōdia existentibz Jaco. 2. Iudicium
sine misericōdia fiet ei q̄ non fecit misericōdiam Bern̄. Nemo duri
cordis vnq̄ salutez adeptus est nisi forte misericōdis de⁹ attulerit
ei cor carneū. Cum ergo x̄ps mitissimus fuerit sibi maxime est
compatiendū Bern̄. in ser. D duri & indurati filii adā quos nō
emollit tanta benignitas tanta flāma tam ingens ardoz amoris
tam vehemens amator qui pro vilibz sartuniculis tam preciosas
merces expendit. ideo etiaz illo tpe passionis x̄pi int̄m plagit̄
ecclā q̄ clavis & lancea mite corpus perforat. & petit vt arbores
ramos suos flectant & naturalis rigor lentescat vt supna mēbra
regis miti tendant stipite. Tercium est dolorz immensitas. nam
ch̄ istus passus est in omnibus membris in quibus pati voluit.

Primo in suis amicis euz deserentibus. in fama per blasphemias
 contra deū dicitas. in honore & gloria per irrisiones et contumelias
 illatas: in rebus quia vestibus spoliatus. in anima per tristitiam
 in corpore & in omnibus membris per foras: spiritibus. Os felle potat
 oculi lacrimis perfundunt. aures obprobriis saturantur. manus
 in cruce extense & clavis affixe. pedes cum clavo affigunt. corpus
 flagellat. lancea lat⁹ perforat & aperit. & sic a planta pedis vsq̄
 ad verticem capitis non est in eo sanitas. *Tren. 1. D. vos oēs ic.*
 Quartum est nostra culpa & iniquitas q̄n quis pro culpa alteri⁹
 patitur: tunc quilibet homo hñs nobilem aiam dolorē reputat
 suum: sicut dauid cum vidit pro culpa sua angelū pplm cœdentē
 di. Ego sum qui peccavi: vertatur obsecro ira tua contra me et
 domum meā. de hoc habetur. *1. Paral. 21. q̄ dauid cum quadā
 superbia fecit numerare pplm suum. Iratus de⁹ misit pestilentiam
 in israhel et 70. milia viroz in tribu hois moriebant. hec causa
 manifesta ē in xpo ihesu Ysa. 53. Vulneratus est ppter iniquitates
 nostras. attritus est ppter scelera nra. ergo passio xpi debet esse
 nostra quantum ad compassionē. Quintū est consideratio alioz
 que compatiunt xpo. Cū ergo sol luna petre terra & alie create
 xpo compasse sunt. sic & nos cum eis debem⁹ sibi cōpati: alioq̄n
 duriores videbimur petris que in passiōe xpi scisse sunt. *Ihero⁹
 super Matth. Dis creatura compatiē xpo morienti. sol obscuratē
 terra mouetur. petre scindunt. templi velum diuiditur. sepulcra
 aperiantur. solum miser homo non compatiē. Bern. enim dicit
 Super oia amabilem te reddit mihi calix quem bibisti. D bone
 ihesu redēptionis nostre: nihil alliat bl indius: nihil affiat velle
 mentius. Ad terciam ptem sermonis dicit hic Apls. factus
 est obediens vsq̄ ad mortē ic. Albertus in tractatu de virtutib⁹
 Inductiuum obedientie est circa summam obedientiaz ihesu xpi
 qui non solum patri suo cœlesti obediuit di. Non mea voluntas
 sed etiā hominib⁹ obediēs fuit Lu. 2. Erat subditus illis Bern.
 Quis quibus: deus hominib⁹. Item oia sensibilia obediunt deo
 & illa subiecit homini vt agnoscerent se obediendū deo & platis
 suis quib⁹ obedientia aiam sanat. grām imperat. benedictionē
 augmentat. a morte pseruat. Item Albertus ibidē. Cum homo
 diligenter sepe cogitat qd maxime quolibet tpe & loco deo pla
 ceat ad quem se pape adrauerit. & hoc toto nilu semper implere
 intendit. Vnde argumentum vere obedientie est hm Bern. q̄n
 bonus obediēs dat suum velle & suum nolle in manus plati vt
 possit veraciter dicere cum Dauid. Paratum cor meum de⁹. Tūc**

Sermo

enim quodcumque etiam preceperit facere paratum est cor meum tibi obedire etc. Et talis bonus subditus etiam quod sibi maxime est contrarium fideliter et diligenter exequitur mandatum nunquam manifestans verbo vel signo vel facto quod sibi contrarium sit hoc preceptum. Sed obedientia vera preceperit non potest ubi subditus preceptum desiderat et libenter facit. Obedientia si de suo aliquid habeat quasi nulla est dicit Gregorius. Item Albertus. Argumentum inobedie est cum subditus mandatum prelati iniustum et indiscretum reputat. et hoc in corde suo mandato recalcitrat et remurmurat. deinde mandatum explere non posse nec debere se excusat. propterea diversas vias evadendi subtiliter excogitat. ad ultimum aliquos adducens ut consiliis et precibus mandatum impediant vel retrahant. Sic non fecit abraham: sed relinquens servos suos in pede montis ne ipsum in immolatione et occasione filii sui carissimi impedirent ideo largam benedictionem meruit sibi fieri etiam usque in sempiternum. Item sciendum quod tante virtutis est obedientia quod multi doctores tenent quod religiosi faciunt professiones et promittunt in manibus sui prelati propriam voluntatem relinquere et usque ad mortem obedire: dicunt quod propter illam obedientiam statim dicto illo verbo absoluti sunt a pena et a culpa: ergo ex obedientia vita religiosa dicitur secura et vite eterne meritoria. Bernus. Nichil angelis carius nihil deo preciosius quam in suscepta religione proficere utique obedientia omnibus modis servare sequitur. Mortem autem crucis. Unde hic queritur utrum mori Christus debuit morte crucis: respondetur secundum sanctum Thome 3. q. 97. q. sic. et hoc propter tria. Primo propter exemplum humilitatis: unde secundum Bernum. Illud fuit despectissimum genus mortis. unde Gregorius in regum. Ad hoc unigenitus dei filius formam infirmitatis nostre suscepit. ad hoc invisibilis non solum visibilis sed etiam despectus apparuit. ad hoc contumelia ludibria illusiones obprobria passionum tormenta toleravit ut hominem non esse superbum doceret humilis deus. Secundo mori voluit in cruce: quia ad se per lignum perdidit et occidit et nos omnes. sic Christus etiam ratio nos per lignum redemit: unde canitur in prefatione. Et qui in ligno vincens. in ligno quoque vinceret. Et unde mors crederet: inde vita resurgeret. unde de hoc Augustinus in sermone de passione domini. Contempsit ad preceptum accipiens ab arbore pomum. sed quicquid perdidit Christus invenit. unde Gregorius in moralibus. Ad hoc homo redempturus venit ad quod percipiendum additus fuit. Tercio quia in sacra scripta sunt multe figure de ligno crucis. Nam in archa lignea noe salvatum est genus humanum. Item moyses cum baculo ligneo divisit mare per quod filii

israhel sicco pede transierit: et idem moyses amaritudinē aquarū ligno in dulcedinem solationum auertit. Psal. de summo bono. Si passio redemptoris ad memorias reuocet nihil est ita durum quod equo animo non toleret. etiam Aug⁹. Nulla maior solatio in plura tribulationis quam memoria diuine passionis. Item moyses serpentem eneū exaltauit in ligno in heremo in figura xpi. vnde Aug⁹ super Joh. Fratres ut a peccato sanemur xpm crucifixū intuemur: quoniam qui in ligno intuebantur serpentem eneum non peribant a morsibus serpentū. Sic adhuc in hoc mōdo qui intuentur fideliter et deuote passionē xpi sanant a morsibus peccatorum et in futuro possidebunt regnum celorum. Cris. super Matth. Omnis salus hominū in xpi morte posita est. Nulla enim res est que magis ad salutem hominū pertineat quam mors ipsius: nec est aliquid aliud propter quod deo magis grās agere debemus quam de passione xpi. Vltimo nota exemplū de fratre religioso qui omnes puncturas passionis xpi in die pasceus sentiebat etc. hoc quare in p̄mptuario.

In cena domini epla pauli ad Corinth.

Patres. uenientibus vobis in vnum iam nō est dñicam cenam manducare. Vnusquisque enim suam cenam presumit ad manducandū. Et alius quidem esurit. alius autē ebrius est. nūquid domos nō habetis ad manducandum. an ecclesiam dei detestatis et confunditis eos qui non habent. Quid dicam vobis. laudo vos. in hoc nō laudo vos. Ego enim accepi a dño quod et tradidi vobis. quoniam dñs ihesus in qua nocte tradebatur accepit panem grās agens fregit et dixit. Hoc est corpus meū quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam cōmemorationem. similiter et calicem postquam cenauit dicens. Hic est calix nouum testamentum in meo sanguine. hoc facite quotienscūque bibitis in meam cōmemorationem. Quotienscūque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem dñi annuntietis donec veniat. Itaque quisque manducauerit panem vel biberit calicem indigne reus erit corporis et sanguinis dñi. Probet autē seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit nō diiudicans corp⁹ dñi. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. quod si nosmetipsos diiudicarem non vtiq; iudicaremur. Dū iudicamur autē in dño corripiamur ut non cum hoc mundo damnemur.

Sermo. xx. super epistola:

Expurgate vetus fermentum &c. 1. Cor. 5. legitur in epla hodierna transumptiue. in qua epla inuitat nos Aplos ad escam angelorum. de qua dicit Sap. 16. Angeloz escam nutruisti pplum tuum. in Ps. Panem angelorum manducauit homo. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo quod hoies circa escam angelorum tripliatet peccant in hoc tpe sacro. Secundo quod dolere debent qui non disposuerunt se ad sacramentum. Tertio mouende sunt aliquae qstiones de resurrectione. **Q**uantum ad primum sciendum quod ho. es solent tripliatet peccare illo sacro tpe. Et hic Aplus in epla hodierna tangit tria. Quidam enim indigne sumunt eucaristiam. a. extra illos dicit Aplus. Expurgate vetus fermentum. i. corruptionez cuiuslibet peccati mortalis. i. az indigne sumentes corpus xpi inferunt contumeliaz xpo non nisi suis sed in persona ppria. **C**ultum enim offenditur princeps quoniam aliquis ei contumeliam infert in rebus subditoz suorum capiendos equis suis vel boue subditi sui: sed plus in subdito suo capiendos eum: sed multo plus in ppria persona: nam tales sunt homines. **C**or. 2. **Q**ui cum manducauerit panem & Amb. **Q**ui indigne xpm sumit idem est ac si ipsum interficeret. cum tam periculosus sit corpus xpi indigne sumere. Tunc queritur. quid requirit ad hoc quod quis digne comuniceat. **R**ndetur quod tria principalia. Primo quod non sit in peccato mortali. Secundo requirit quedam reuerentia ad sacramentum. Tertio requiritur actualis deuotio. **V**ltimus queritur qui non habet conscientiam peccati mortalis in peccato tamen mortali existens an ille peccet corpus xpi sumendo. **D**icendum quod ignorantia circumstantie a peccato excusat adhibita diligentia sapie quoniam est talis circumstantia cuius certitudine plenius habere non potest. quod autem aliquis a peccato immunis sit per certitudinem scire non potest ut habetur. 1. Cor. 4. **N**ihil mihi conscius sum. sed non in hoc iustificatus sum. potest tamen de hoc haberi aliqua coniectura precipue per quatuor signa ut dicit **B**er. n. **P**rimo cum quis deuote verbum dei audit. Secundo cum se preparatum ad bene agendum inuenit **G**reg. 9. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Tertio quoniam quis a peccatis abstinendo in futurum propositus habet. Unde si aliquis per huiusmodi signa facta diligenti discussione sue conscientie: quoniam forte non sufficienti deuotione ad corpus xpi accedat aliquo peccato mortali in ipso remanente quod est cognitione preterlagiat non peccat. ymo magis videtur quod virtute sacramenti peccati remissionem assequitur **A**ug. 9. **Q**uoniam corpus xpi manducatur

Capite V. ad Corinthios

Paulus ad Corinthios in prima epistola
Capite 21.

Paulus ad Corinthios in Epistola prima
Capite 4.

XX

vivificat mortuos Bern. Eucaristie sacramentū est potens p̄cta
 dimittere consumere obuias potestates ic. Itē queritur vtrum
 eucaristia sit quotidie sumēda. Dicendum qd ad hoc sacramentū
 duo requirunt ex parte recipientis puta desiderium diuindionis
 ad xp̄m qd facit. ⁊ reuerentia sacramenti que ad donū timoris
 pertinet. primum inuolat ad frequentationem huius sacramenti
 quotidianā: sed secundū retrahit. Vnde si aliqs experimentalr
 ex quadam sumptione feruore amoris non augeri ⁊ reuerentiā
 minui in seipso senserit talis debet interdū abstinere ⁊ cū maiori
 reuerentiā ⁊ deuotione postmodum accedere. vnde quartuz ad
 hoc h̄m Aug. Vnusquisqz est relinquendus suo iudicio, Suffiat
 ergo qd vnusquisqz h̄m suam fidez agat. ⁊ hoc probat exemplo
 zachari ⁊ centurionis quorum vnus recepit dñm in domum suam
 gaudens: alius dixit. Non sum dignus vt intres sub tectū meū
 vterqz tamen misericordiam consecutus. Secundi sunt qui post
 sumptionem eucaristie ad peccata preterita redeunt. contra tales
 dicit hic Ap̄ls. Pascha n̄m immolatus ē xp̄s Aug. Reducit
 ad memoriam hominibus passionem cristi per quam a peccatis
 mundati et liberati sunt: et ex quantitate remedij perpendunt
 quantitatez periculi vt cogita q̄ntitate timeant redire ad p̄cta
 preterita. Nam n̄c iuantes grauius deum offendunt et minus
 parati sunt ad resurgendum sicut n̄ si mitas iterata vel vulnus
 curatum qd postmodum difficili9 curatur Lu. Erunt nouissima
 illius peiora peioribus. vnde summe cauere debemus ne xp̄m a
 nobis expellamus: sed ipsum intima deuotione cordis retinere
 debemus. Nam si parituli in quibus mater sua cum inuoluit
 cum n̄. sans esset. vel crux xp̄i in qua ad tres horas pependit: vel
 sydon in qua xp̄s inuolutus erat. ⁊ sepulcrum in quo ad parū
 temp9 iacuit tanta reuerentia custodiatur. Quomodo debet
 homo cor suum custodire in quo recepit xp̄m non ad horas nec
 ad tempus: verum etiā perpetue si in gratia permanserit. Item
 sicut aliquis diligenter custodiret sanguinez xp̄i si ip̄m haberet
 in vase aliquo sub propria spece: ita diligenter debem9 nos cu-
 stodire a peccatis mortalibus ne xp̄m expellamus: et sicut non
 parum peccaret hic qui sanguinem xp̄i in luto proiiceret: sic nō
 parū peccat qui voluitarie peccat ⁊ xp̄m turpiter expellit. v̄mo
 dico qd magis est quādo homo semel in die vidit corpus xp̄i in
 manibus sac̄. dotis in missa: ista die se magis sc̄licite custodire de-
 bet a peccatis cordis oris et operis. Si enim beata maria v̄rgo
 cum omnibus beatis angelis et sanctis in celo ante te transiret:

Paulo in Corinth. ep. v

Lucie capi. 21.

Sermo

nonne tu eos videre velles et eos reuereri. certe libenter. quanto plus debes reuereri corpus sanctissimum quod omni die videre cum oculis tuis potes: respectu cuius omnes sancti quasi nihil sunt. Unde hic queritur utrum peccator videndo corpus christi peccet. respondet Tho. dis. 4. quibus existenti in peccato mortali non licet communicare: videndo tamen corpus christi non peccat. Attamen si interdum propter humilitatem abstineat a videndo laudandum est. contra dat Albertus dicens quod peccator non debet videre multo aspectu: sed eo viso debet percutere ad peccatum suum quod non sit dignus aspectu christi. Tertii sunt qui se non preparauerunt ad percipiendum hoc venerabile sacramentum illo sacratissimo tempore paschali. contra quos dicit Apostolus. Epulemur in azimis. Quantum ad secundam partem istius sermonis: notandum est hic quod tales merito dolere et tristari debent qui non disposuerunt sed nec communicauerunt secundum preceptum ecclesie isto sacro tempore. Et sunt quibus principaliter que debent in ipsis esse causa doloris et tristitie. Primo quod ex hoc deus multum offenditur. hoc potest ostendi ex hoc quod legitur Lu. 10. de his qui non erant recepturi discipulos eius dicens. Amen dico vobis quod zodomis in die illa remissius erit quam illi civitati que non recepit vos. Si tantum offenditur deus quando discipuli sui non recipiuntur. quantum credendum est quod offenditur quando sibi hospitium negatur: et precipue a suis Joh. 1. In propria venit et sui eum non receperunt. tales multum timere possunt ne iudicentur ab eo in extremo iudicio iuxta illud Mat. 23. Discedite a me maledicti in ignem eternum et subditur causa. Non habes gram et non collegisti me. Secundo dolere debet talis qui fraudatur utilitate quam consequitur quilibet homo ex adventu domini ad hospitium suum. Non enim aduentus eius est absque magna utilitate: unde cum zachaeus dominum ihesum in hospitium suum recepisset: audiuit a domino Lu. 19. Hodie salus huic domui facta est. sic christus dicit ad quilibet fidelem qui eum recipit hodie. Salus huic domui etc. hoc probatur: quia accipit corpus christi efficiens participans omnium bonorum que christus operatus est in vita sua ieiunando predicando discurrendo orando vigilando. insuper totum meritum passionis christi: nam sanctus Tho. dicit quod in qualibet missa inuenit omnis fructus et utilitas quam christus operatus est in die parasceues in cruce: et eandem gram et fructum quilibet homo deuotus qui digne communicat percipit et accipit. et tum hoc participatione omnium merito totius ecclesie et sanctorum in celo: et verificat in nobis quod dixit

Luc. cap. 2. et Math. cap. 21

Juan. cap. 1. et 13.

Math. cap. 23.

Luc. cap. 19.

XX

xps Joh. 10. Alii laborauerunt et vos in labores eorum introistis hinc est qd in symbolo catholice fidei dicimus. Credo sanctorum comunione. vnde Albertus magnus. Per verum corpus xpi omnes nos in omnibus xpi gratis et omnium fidelium comuniamus propter quod comunio dicitur. insuper non modica securitas est habere talem hospitem. vnde Ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo & itez. Dominus protector vite mee. illis bonis talis se priuat qui non communicat. Tercio timere & dolere debet. quia stat in malo statu. quia semper est in peccato mortali die noctuqz omni die qd iu sic stat in pertinacia tali qd non vult audire precepta ecclesie. tum constitutio ecclesie dicit qd quilibet homo post qd ad annos discretionis peruenerit. saltem semel in anno confiteatur oia peccata sua proprio sacerdoti & suscipiat deuote ac reuerenter ad minus in pascha sacramentum eucaristie: nisi forte consilio sui confessoris ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius participatione duxerit abstinentium: sic tamen qd tempus illud ultra annum non protrahatur: quin infra annum se disponat et comuniet. Hoc isti nobiles ppendere deberent & eorum confessores qui credunt sibi sufficere qd confiteantur in quadragesima & non communicant quinqz in quinqz vel decem annis nisi urgente infirmitate corporis: & talis confessio illorum nobilium et etiaz aliorum hoim quam sic faciunt in qdragesima & nolunt comunicare nihil prodest eis ad vitam eternam & non possunt absolui a peccatis suis. quia nolunt obedire ecclesie vbi precipitur non solum confiteri sed etiam eucaristiam sumere tpe pasche: tunc tales applaudat sibi ipsis dicentes. Felix est corpus xpi non sumere qd indigne sumere: quibus dicam qd in hoc bene faciunt & tamen dolere & tristari deberent de absentia diuina. Vbi enim deus abest ibi dyabolus adest: quia qd iu in tali inobedia perseverant semper dyabolum secum habent: quia nemo potest duobus dnis seruire: sed quando tales se subiiciunt et penitent veraciter & comuniant tunc dyabolus expellit. Quarto dolere debent de magna indignitate suorum peccatoz qui in vita pnti debent esse segregati a sepultura omnium xpi fidelium. Vnde de hoc legitur in iure canonico qd qui semel in anno non confitetur nec comuniat debet carere ecclesiastica sepultura extra de pe. et remis. Dis vtriusqz sexus. Quinto dolere debent tales pmaxime quia sicut in presenti vita separandus est a consortiis hominum. ab ingressu ecclesie: et post mortem suam cadaver deberet carere ecclesiastica sepultura: ita eius infelix anima separabit a domino

psalm. 22ij.
psalm. 26

Joan. cap. 5. 9. 10.

Sermo

nostro ihesu xpo & a beata vrgine & ab omnibus sanctis & angelis
dei & vita eterna. vnde Joh. 6. Nisi manducaueritis carnes filii
hois &c. Quantum ad tertiam partem istius sermonis. Primo
querit quare xps non statim post mortem suam resurrexit sed per
triduum tardauit. respondet Elucidarius ne iudei dixissent euz
non vere mortuum. Item notandum qd anima xpi per triduum
mortis sue cum sanctis patribus in limbo fuit. & etiam latro cui xps
dixit. Hodie mecum eris in paradiso. vocatur ibi paradus fructio
dei: quia perfecta passione tam ipse latro qm alii sancti patres qui
erant in limbo viderunt ihesum per essentiam. & sanctus Thomas
dicit qd diuinitas mansit cum xpo in cruce. & deitas etiam descendit
cum anima in inferno: quia illud qd deus semel assumpsit nunq
dimisit. Item sciendum qd xps hodie clauso sepulcro se suscitauit
a mortuis circa principium diei s. Aug. Et post resurrectionem
statim suscitauit plures patres quorum monumeta circa iherusalem
sexta feria fuerunt aperta: sed hodie resuscitati eadem monumeta
exiuerunt in iherusalem visis multis: et credibile est s. plures
doctores qd postmodum in xpo eternaliter viuui remanserunt: et
cum in ascensione ascenderunt. vnde Aug. de resurrectione dñi
Quorum sepulcra in passione dñi sunt patefacta: horum corpora
xpo resurgente de puluere sunt resuscitata. Debat enim vt ille
prius resurgeret deinde illi. & sicut cum dño resurrexerunt. ita eo
ascendente ipsi etiam ascendisse creduntur. beatus Tho. dicit qd
tertia die xps resurrexit resumendo non corpus tale quale prius
habuit sed impassibile & immortale. Vnde queritur quare xps
post resurrectionem apparuit marie magdalene in specie ortolani
& duobus discipulis in specie peregrini ambulantis. Respondet
qd marie magdalene apparuit in specie ortolani. in signum qd esset
verus ortolanus. Ortolanus enim cum ortum colit malas herbas
inde extrahit & bonas inserit. Sic xpus tanq. verus ortolanus a
maria magdalena remouit pctas tanq. herbas mortiferas. Psid.
de summo bono. Prius vicia extirpanda sunt in homine deinde
inserende sunt virtutes. Nam coherere & coniungi nro mendacio
veritas non potest. nec pudor cum petulantia. fides cum perfidia
castitas cum luxuria. Sed duobus discipulis apparuit foris sicut
erat intus in mente qd adhuc in eorum cordibus peregrin. erat a fide
ideo longius se ire finxit. Item hic querit vtz de xpi sanguine
in passione & cruce effuso sit aliquid in terra absq. eucaristia. re-
spondit sanctus Tho. in 4. qd non: quia xps in resurrectione totum
sanguinem assumpsit quem in passione effudit. hoc sic probatur

XXI

quia quelibet effusa gutta reunita est in passione dñi: tum quia
 xps temperatissime vixit et iam in perfecta etate fuit patiendo.
 Unde nihil de sanguine habuit nisi quod ad resurrectionem per
 tinebat et ad veritatez humane nature: tum etiam quia sanguis
 xpi vnitus verbo saluberrimus fuit humano generi: vnde licet
 alie partes in resurrectione reunite sunt. ita et sanguis debuit aliis
 partibus humanitatis iungi. hec ille, Ex quibus patet q sanguis
 christi qui ostenditur hic in certis locis est sanguis miraculosus
 imaginis xpi. Exemplum de balistario qui lesit imaginem cru-
 cifixi: et statim ad instar gutte humani sanguinis exiit: quere
 in promptuario. p. 44. Item hic queritur vbi xpus mansit illis
 40. diebus post resurrectionem vsq ad ascensionem: respondet
 Elucidarius q in paradiso terrestri vt credit cum enoth et helya
 et cum his qui cum eo surrexerunt. Ultimo sciendum q omnes
 homines iuvenes et pueri resurgent in ea etate qua xps erat qñ
 resurrexit scz in etate trigintatium annorum: et in hac etate adā
 dicitur fuisse creatus homo de limo terre. Et post resurrectione
 non erit necessaria vestis nec sartores nec sutores neq animalia
 bruta Aug⁹. Vbi vult spiritus ibi protinus erit et corpus. Item
 co: po: a sanctum erunt clarissima Math. 13. Fulgebunt iusti
 tanq sol etc.

*Matth. decimo tertio
 cap.
 Lapis. S. in Epistola. f.*

Unica pma post pascha ep̄la Johis apli

Domine quod natum est ex deo vincit mundū. Et hec
 est victoria que vincit mundū fides nostra. Quis
 autem qui vincit mundū nisi qui credit q ihesus
 est filius dei. Hic est qui venit per aquā et sanguinē ihesus
 xps. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine, Et spūs
 est qui testificatur quoniam xps est veritas etc.

Sermo. XXI. super epistola precedenti.

Domine quod natum est ex deo etc. 1. Joh. 5. Nos videmus
 ad sensū q oppressus a potentiore sibi requirit defensionē
 ab aliquo qui est potentior opprimente. Sicut miles op-
 pressus a comite subleuationem querit a rege. In hunc modum
 cum mundus et mundi dñs. i. dyabolus nos multipliciter oppri-
 mit et mundi variatio nos temptat. ideo Johannes apostolus nos
 docet in verbis premissis confugere ad potentissimum dominum
 per quem possumus vincere oia temptamenta mundi et dyaboli
 cum dicit *Domine quod natum est etc.* Vnde in presenti sermone
 tria sunt dicenda. Primo quomodo seruus xpi vincit mundum

